

ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

โดย

นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974 - 464 - 904 - 6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE RELATIONSHIP BETWEEN MORALE AND STUDENT-CENTERED
INSTRUCTION OF THE TEACHERS IN THE NORTHERN KRUNGTHON
SCHOOL GROUPING UNDER BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION**

By

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
Anurak Noilek

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2005

ISBN 974 – 464 – 904 – 6

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงธนเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร” เสนอโดย นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

...../...../.....

.....กรรมการ .....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

.....กรรมการ .....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ อินทร์รักษ์) (รองศาสตราจารย์กาญจนา คุณารักษ์)

...../...../.....

K 44252333 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : ขวัญ / การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อนุรักษ์ น้อยเล็ก : ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร (THE RELATIONSHIP BETWEEN MORALE AND STUDENT-CENTERED INSTRUCTION OF THE TEACHERS IN THE NORTHERN KRUNGTHON SCHOOL GROUPING UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : รศ.ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.นพดล เจนอักษร และ ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์. 95 หน้า. ISBN 974 - 464 - 904 - 6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ (1) ระดับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 63 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 63 คน ครูผู้สอน จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพล (Bentley and Rempel) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ตัวบ่งชี้การสอนของครูตามแนวคิดของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy})

ผลการวิจัยพบว่า

1) ขวัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกพิจารณาองค์ประกอบของขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพบว่า องค์ประกอบของขวัญมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 3 ขั้นตอน มี 7 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่การทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครูเงินเดือน สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา และอาคารสถานที่และการบริการ

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. .... 3. ....

K 44252333 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : MORALE / STUDENT-CENTERED INSTRUCTION

ANURAK NOILEK : THE RELATIONSHIP BETWEEN MORALE AND STUDENT-CENTERED INSTRUCTION OF THE TEACHERS IN THE NORTHERN KRUNGTHON SCHOOL GROUPING UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION. THESIS ADVISORS : ASSOC.PROF.SIRICHAJ CHINATANKUL, Ph.D., ASST.PROF.MAJ. NOPADOL CHENAKSARA, RTAR., Ph.D., AND ASST.PROF. PRASERT INTARAK, Ed.D. 95 pp. ISBN 974 – 464 – 904 – 6

The purposes of this research were to find : 1) the levels of morale and student-centered instructional management of the teachers in the Northern Krungthon School Grouping under Bangkok Metropolitan Administration, and 2) the relationship between the morale and student-centered instructional management of the teachers in the Northern Krungthon School Grouping under Bangkok Metropolitan Administration. The sample comprised 63 schools in the Northern Krungthon School Grouping under Bangkok Metropolitan Administration. The respondents included 63 school administrators or assistant school administrators, and 315 regular teachers. The research instrument was a questionnaire on working morale according to the viewpoints of Ralph R. Bentley and Aveno M. Rempel, and student-centered instructional management. The teachers' teaching indicators according to the guidelines of the Instructional Quality Development Center under the Office of the National Education Commission were applied. Percentage (%) mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.) and Pearson's Correlation Coefficient were used in data analysis.

The findings revealed as follows :

1) The morale of the teachers in the Northern Krungthon School Grouping under Bangkok Metropolitan Administration, as a whole, was at an intermediate level. But the student-centered instructional behavior of the teachers, as a whole, was at a high level.

2) There was a significant relationship between working morale and the student-centered instructional behavior of the teachers in the Northern Krungthon School Grouping under Bangkok Metropolitan Administration, as a whole, at .01 level. As an individual component, it was found that seven components of working morale were significantly related to the student-centered instructional behavior in three instructional stages. The seven components were the relationship between teachers and school administrators, job satisfaction, teachers' relationship, salary, teacher's status, community with educational support, and buildings and services.

Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2005

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. .... 3. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตังกูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนนอักษร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช และ รองศาสตราจารย์กาญจนา คุณารักษ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดา สุวรรณกุล และคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ แนวคิด แนวทางในการทำวิจัย ตลอดจนให้กำลังใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์โรงเรียนในกลุ่ม กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือทั้ง 5 ท่าน และอาจารย์เกศรินทร์ เสนาะเมือง ที่แนะนำช่วยเหลือในเรื่องสถิติเพื่อการวิจัย

ขอขอบคุณมิตรจิตอันดีเยี่ยมจากเพื่อนร่วมรุ่น 21 ทุกท่าน คุณค่าและประโยชน์อันเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาคุณบิดา มารดา ครู-อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลังของเรื่องที่ศึกษา	2
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ข้อคำถามของการวิจัย	4
สมมุติฐานการวิจัย	5
ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	11
การศึกษาเกี่ยวกับขวัญ	13
ความหมายของขวัญ	13
ความสำคัญของขวัญ	14
ปัจจัยส่งเสริมการมีกำลังขวัญที่ดี.....	15
ลักษณะสภาพขวัญในการปฏิบัติงาน	17
มาตรการวัดและตรวจสอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	20
ขวัญกำลังใจและโครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน.....	23
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	24
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	24
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ...	25

บทที่	หน้า
แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	26
บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	28
ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด	32
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	34
กระบวนการเรียนตามสภาพจริง	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
งานวิจัยภายในประเทศ	39
งานวิจัยต่างประเทศ.....	43
สรุป	48
3 การดำเนินการวิจัย	49
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	49
ระเบียบวิธีการวิจัย	50
แผนแบบการวิจัย.....	50
ประชากร.....	50
กลุ่มตัวอย่าง	50
ตัวแปรที่ศึกษา	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	55
สรุป	56
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	57
ตอนที่ 2 ระดับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร และพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน ..	59
ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร	61

บทที่	หน้า
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 63
	ข้อค้นพบ 63
	การอภิปรายผล 64
	ข้อเสนอแนะ..... 68
	ข้อเสนอแนะทั่วไป..... 68
	ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป 68
	บรรณานุกรม..... 70
	ภาคผนวก
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ
	ขอทดลองเครื่องมือ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ
	รวบรวมข้อมูล..... 76
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 84
	ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 92
	ประวัติผู้วิจัย..... 95

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถิติจำนวนนักเรียน ห้องเรียน โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร	12
2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน และตำแหน่งหน้าที่.....	57
4	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับขวัญของครูในโรงเรียน กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	59
5	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร	60
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	61

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ รับผิดชอบ จากรายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2545 วิสัยทัศน์การศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2545-2549 กำหนดไว้ดังนี้

“ปฏิรูปการเรียนรู้ มุ่งสู่การประกันคุณภาพ เสริมสร้างเอกลักษณ์ไทย ทันสมัยในวิทยาการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม”¹ เพื่อให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณภาพมาตรฐาน และได้รับการประกันคุณภาพ โดยครูทุกคนสามารถปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ส่งผลให้นักเรียนทุกคนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เก่ง ดี มีสุข สาเหตุที่ทำให้การจัดการศึกษายังไม่บรรลุตามแผนพัฒนาการศึกษาก็เนื่องมาจากผู้บริหารการศึกษาและครูซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษาแก่นักเรียน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้ จากการศึกษาที่ครูเป็นผู้อธิบาย บรรยาย หรือบอกความรู้ เป็นการให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ หรือผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด² จากการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น ผู้บริหารการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ขวัญกำลังใจแก่ครูในการปรับเปลี่ยนกระบวนการ ดังนั้นการที่ผู้บริหารให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูจึงเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของการบริหารงานในโรงเรียน ที่ผู้บริหารต้องการให้การปฏิรูปการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

---

¹ สำนักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร, แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545-2549 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2545), 9.

² สำนักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร, รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา, 2545), 51.

ภูมิหลังของเรื่องที่ศึกษา

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้รายงานการจัดการศึกษา ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 433 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 338.180 คน มีครู 12,943 คน และมีห้องเรียน 10,041 ห้อง โดยแบ่งกลุ่ม เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรัตนโกสินทร์มี 9 สำนักงานเขต กลุ่มบูรพามี 9 สำนักงานเขต กลุ่มศรีนครินทร์ มี 8 สำนักงานเขต กลุ่มเจ้าพระยามี 9 สำนักงานเขต กลุ่มกรุงธนเหนือมี 7 สำนักงานเขต กลุ่มกรุงธนใต้มี 8 สำนักงานเขต รวมทั้งสิ้น 50 สำนักงานเขต จะเห็นได้ว่า กรุงเทพมหานครต้องรับภาระเป็นอย่างมากในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามกรุงเทพมหานคร ได้พยายามพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพ และ ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในปี 2548 ตามแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549)

กรุงเทพมหานครได้กำหนดพันธกิจในการพัฒนาการศึกษาไว้ 8 ด้าน คือ

1. ปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตร
2. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน
3. พัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา
4. นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส และผู้มีความต้องการพิเศษ
6. พัฒนาระบบบริหารและจัดการด้านการศึกษาให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

7. จัดการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในโรงเรียนฝึกอาชีพของกรุงเทพมหานคร

8. จัดตั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยชุมชน และมหาวิทยาลัยในสังกัดกรุงเทพมหานคร³

จากการติดตามประเมินผลปรากฏว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้ การปฏิรูปการเรียนรู้และหลักสูตรไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สำนักงานการศึกษาเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้มีการกระจายอำนาจสู่ระดับ

---

³สำนักงานการศึกษา, กรุงเทพมหานคร, แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549) (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2545), 10, 51.

โรงเรียนให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายทุกโรงเรียนมีการจัดระบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school based management) ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ทุกโรงเรียนบริหารงานในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตาม เป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งตรงตามแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพล (Bentley and Rempel) กล่าวว่า ขวัญคือ การแสดงออกทางด้านอารมณ์และจิตใจของบุคคลที่มีต่องานที่ทำ ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน ระดับขวัญกำลังใจของบุคคลที่ได้รับจากการทำงาน ระดับขวัญกำลังใจที่ดีเห็นได้จากความสนใจและความกระตือรือร้นในการทำงาน ความรู้สึกและเชื่อมั่นของบุคคลมีความสำคัญและเกิดกำลังใจมากกว่าเงื่อนไขอื่น ๆ ภายนอก⁴

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

จากการรายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2542-2544 ได้ระบุถึงปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ครูผู้สอนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเอาใจใส่อย่างจริงจังในการดำเนินการด้านการปฏิบัติและสนับสนุน
3. ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ขวัญกำลังใจเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และเนื่องจากสภาพขวัญกำลังใจของครูไม่ดีจึงทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์
4. ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ขาดการให้ความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ
5. การสื่อสารและการประสานงานไม่ดี การสื่อสารในการบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญไม่เข้าใจทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จ
6. บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้เกิดความไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญ

---

⁴Ralph R. Bentley and Averno M. Rempel, Manual for the Purdue Teacher Opinionnaire (West Lafayette : Indiana University Bookstore, 1970), 4

7. ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาเท่าที่ควร จึงทำให้การให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างล่าช้า และการดำเนินการไม่สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษากรุงเทพมหานคร

8. ครูขาดความรู้ในด้านการใช้สื่อการสอน เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังยึดติดกับการสอนแบบเดิมและไม่ค่อยปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ไม่ใช้สื่อการสอน ทำให้วิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญยังไม่ประสบผลสำเร็จ

จากสภาพปัญหาเหล่านี้ กรุงเทพมหานครจึงมอบให้ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ มุ่งปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนการสอน จากการทำครูเป็นผู้อธิบาย บรรยาย หรือบอกความรู้ เป็นการให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ หรือผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดซึ่งเกี่ยวข้องกับการเตรียมการสอน กระบวนการสอน และการประเมินผล โดยปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์⁵

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาดังกล่าวได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อคำถามของการวิจัย

จากการที่ได้ศึกษาปัญหาเรื่องขวัญของครูในโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานครที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ มีคำถามเพื่อค้นหาคำตอบที่ต้องการสำหรับการวิจัยคือ

1. ขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
2. ขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

---

⁵ สำนักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร, รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา, 2543), 26-28.

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่ม
กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง
2. ขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่ม
กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กัน

ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

ขอบข่ายทางทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้นำทฤษฎีเชิงระบบมาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยประกอบด้วย ตัวป้อน (input) คือ ความประสงค์ทางการศึกษา บุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการ (process) คือ กระบวนการบริหารขวัญในการปฏิบัติงาน กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการนิเทศการศึกษา ผลผลิต (output) คือ คุณภาพทางการเรียนของนักเรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม (context) คือ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม สภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่ง แคทซ์ และคาน (Katz and Kahn) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบคือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้จะทำงานร่วมกันเป็นวัฏจักร⁶

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ขวัญตามขอบข่ายแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพิล (Bentley and Rempel) ซึ่งมีปัจจัยของขวัญในการปฏิบัติงานอยู่ 10 ประการ คือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูน้อยและครูใหญ่ (teacher rapport with principal) (2) ความพอใจในหน้าที่การงาน (satisfaction with teaching) (3) สัมพันธ์ภาพระหว่างครู (rapport among teachers) (4) เงินเดือน (teacher salary) (5) ปริมาณการสอน (teacher load) (6) หลักสูตร (curriculum issues) (7) สถานภาพของครู (teacher status) (8) ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา (community support of education) (9) อาคารสถานที่และการบริการ (school facilities and services) และ (10) ภาวะกดดันทางสังคม (community pressures)⁷ นอกจากนี้ ยัง วัดสัน (Watson) กล่าวถึงขวัญ 5 ด้าน คือ ความรู้สึกเกี่ยวกับจุดหมายในทางบวก (a sense of positive goal) การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (mutual support) ความรู้สึกของการผูกมัด (a sense of commitment) ความรู้สึกของการช่วยเหลือ (a sense of contribution) และความ

⁶ Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organization, 2nd ed. (New York : John Wiley & Sons, 1978), 10-20.

⁷ Ralph R. Bentley and Averno M. Rempel, Manual for the Purdue Teacher Opinionnaire, 213.

ก้าวหน้า (advance)⁸ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการและพัฒนาเต็มศักยภาพตามขอบข่ายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ขั้นเตรียมการสอน คือ ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ขั้นดำเนินการสอนคือ ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์กับชีวิตจริง ขั้นประเมินผลคือ ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง⁹

จากขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัยเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถนำเสนอเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภูมิที่ 1

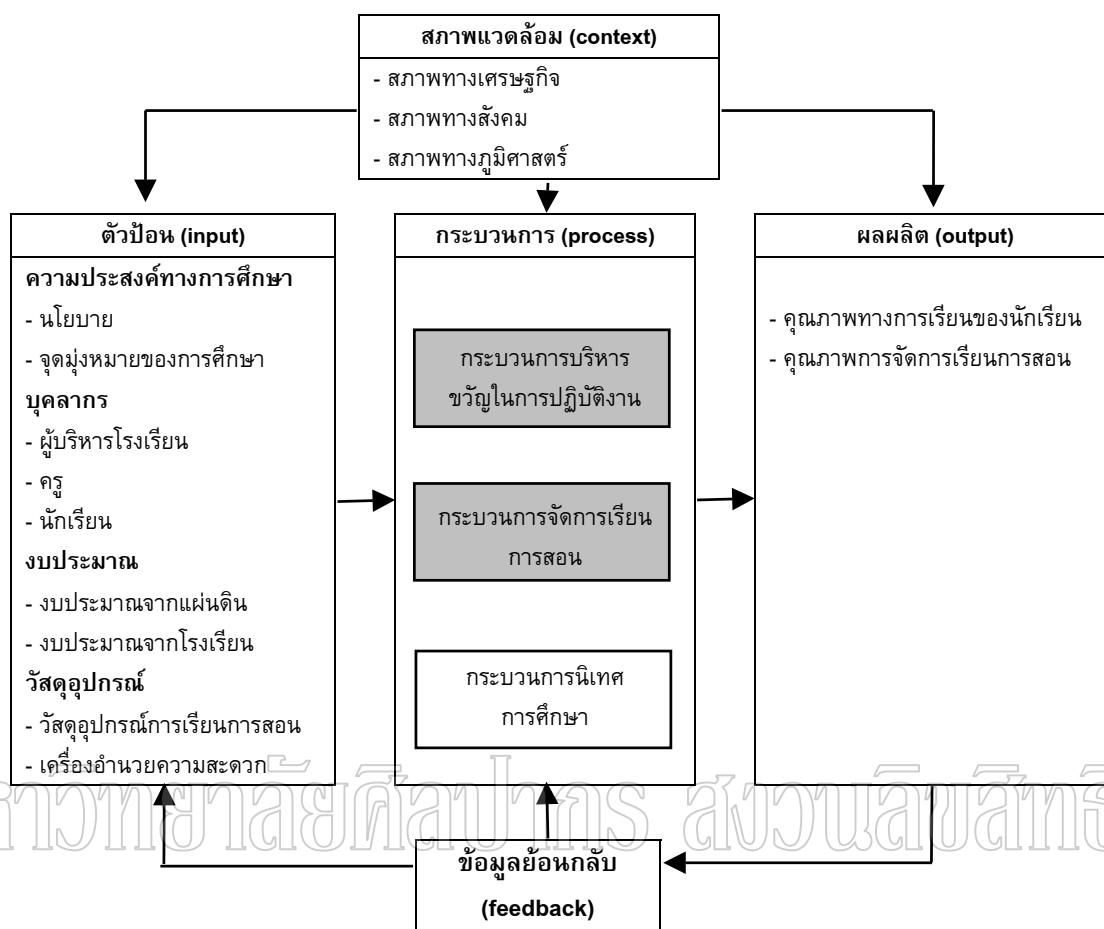
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

---

⁸ Goodwin Watson, Five factors in morale (New York : Holt Rinehart and Winson Inc., 1942), 30-47.

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด (กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, 2545), 2-5.

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organization, 2nd ed. (New York : John Wiley & Sons, 1987), 22.

: Ralph R. Bentley and Averno M. Rempel, Manual for the Purdue Teacher Opinionnaire (West Lafayette : Indiana University Bookstore, 1970), 40.

: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 29-30.

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ โดยนำแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพล (Bentley and Rempel) ซึ่งกล่าวถึงระดับขวัญในการปฏิบัติงานของบุคคลหรือกลุ่ม มักได้รับการพิจารณาหรือสังเกตพฤติกรรม หรือกิจกรรมตอบสนองในหลาย ๆ ด้านคือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครู เงินเดือน ปริมาณการสอน หลักสูตร สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา อาคารสถานที่และการบริการ และภาวะกดดันของสังคม ส่วนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้นำขั้นตอนของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ดังแผนภูมิที่ 2

ขวัญในการปฏิบัติงาน (X_{tot})	การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot})
1. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร (X_1) 2. ความพอใจในหน้าที่การงาน (X_2) 3. ความสัมพันธ์ระหว่างครู (X_3) 4. เงินเดือน (X_4) 5. ปริมาณการสอน (X_5) 6. หลักสูตร (X_6) 7. สถานภาพของครู (X_7) 8. ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา (X_8) 9. อาคารสถานที่และการบริการ (X_9) 10. ภาวะกดดันของสังคม (X_{10})	1. ขั้นเตรียมการสอน (Y_1) - การเตรียมการสอน - จัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ 2. ขั้นดำเนินการสอน (Y_2) - เอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล - จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออก - ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดปรับปรุงตนเอง - ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ใช้สื่อเพื่อฝึกคิดและแก้ปัญหา - ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย - ฝึกฝนกิจกรรมรายาทตามวิถีไทย 3. ขั้นประเมินผล (Y_3) - ประเมินพัฒนาการผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : Ralph R. Bentley and Averno M. Rempel, Manual for the Purdue Teacher Opinionnaire (West Lafayette : Indiana University Bookstore, 1970), 40

: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 29-30.

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ถือว่าโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างที่ไม่แตกต่างกัน แต่ทรัพยากรและภาระงานอาจแตกต่างกันบ้าง และผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในปีการศึกษา 2547 ดังนั้นผลการวิจัยจึงเป็นผลของขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2546-2547

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. **ขวัญ** หมายถึง สภาวะทางจิตใจของบุคลากรแต่ละคนที่มีความรู้สึกต่องานสิ่งแวดล้อม เพื่อนร่วมงานและองค์กร ซึ่งแสดงพฤติกรรมออกทางด้านอารมณ์ จิตใจ ด้วยการกระทำ มี 10 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่ การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครู เงินเดือน ปริมาณการสอน หลักสูตร สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา อาคารสถานที่และการบริการ และภาวะกดดันของสังคม

2. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนในสิ่งที่สนใจต้องการ ได้รับการเอาใจใส่ การประเมินและช่วยเหลือเป็นรายบุคคลและการพัฒนาเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นประเมินผล ขั้นเตรียมการสอนคือ ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ขั้นดำเนินการสอนคือ ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และปรับปรุงตนเอง ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน ครูใช้สื่อเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง ครูฝึกฝนการมารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย และขั้นประเมินผลคือ ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงธนเหนือ หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน และครูปฏิบัติการสอนในช่วงชั้นที่ 1 ช่วงชั้นที่ 2 ช่วงชั้นที่ 3 ใน 7 สำนักงานเขต คือ เขตภาษีเจริญ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกใหญ่ เขตหนองแขม และเขตทวีวัฒนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งจะกล่าวในบทนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎีแนวคิดของนักการศึกษา และสาระสำคัญทางวิชาการต่าง ๆ โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร การศึกษาเกี่ยวกับขวัญ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครได้กล่าวถึงรายละเอียดในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
  - 1.1 จัดอยู่ในรูปของอนุบาลศึกษา
  - 1.2 จัดอยู่ในรูปศูนย์เลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัยซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน และให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก
2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษา และสำนักงานเขต มีโรงเรียนจำนวน 433 โรงเรียน ซึ่งตั้งกระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต
3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 56 โรงเรียน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการศึกษาและสำนักงานเขต
4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ วิทยาลัยการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ในความรับผิดชอบของสำนักการแพทย์¹

---

¹สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา, 2543), 18-19.

5. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียนฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานคร ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการศึกษานอกระบบโรงเรียนในโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโรงเรียนผู้ใหญ่ จัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน

ภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา อาศัยแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษา ตอนต้น กรุงเทพมหานครได้จัดขึ้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับมติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบดำเนินการได้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดเป็นการเสริมจากที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนของไทย และเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2541 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร²

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนนักเรียน ห้องเรียน ปีการศึกษา 2545 กลุ่มกรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขต	จำนวนโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู
ภาษีเจริญ	13	11,706	346	467
บางกอกน้อย	15	7,553	257	331
บางพลัด	11	6,460	209	287
ตลิ่งชัน	16	7,387	251	330
บางกอกใหญ่	6	3,637	117	158
หนองแขม	6	7,695	207	275
ทวีวัฒนา	6	3,904	120	154
รวม	73	48,342	1,507	2,002

ที่มา : สำนักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร, แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545-2549 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2545), 50-51.

² เรื่องเดียวกัน, 18-19.

การศึกษาเกี่ยวกับขวัญ

ขวัญ (morale) เป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งมีความสำคัญและยุ่งยากที่สุดในกระบวนการการบริหาร เพราะบุคคลและกลุ่มบุคคลในหน่วยงานหรือองค์การมีอิทธิพลต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวของงานในองค์การมากที่สุด และขวัญเป็นศัพท์ที่ใช้ในวงการทหารระหว่างที่มีสงครามซึ่งว่าแห้ว ท้อแท้ และเสียกำลังใจ เนื่องจากการร้างและห่างไกลบ้าน การบาดเจ็บและการล้มตายจากไป หน่วยบริหารหรือหน่วยเสนาธิการจึงจำเป็นต้องสร้างสิ่งที่จะบำรุงขวัญให้ทหารมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการสู้รบกับข้าศึกศัตรู ขวัญจึงถูกนำมาใช้กับนักศึกษา เพื่อให้สามารถชนะอุปสรรคในการเรียน และขวัญได้นำมาใช้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งในวงการอุตสาหกรรม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับพนักงานของหน่วยงาน³

ความหมายของขวัญ

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์ ให้ความเห็นว่า ขวัญเป็นนามธรรมที่ไม่มีรูปร่างเป็นเหมือนพลังภายในที่จะผลักดันให้คนทำงานด้วยความตั้งใจ กระตือรือร้น และด้วยความสมัครใจ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล ได้ให้ความหมาย ขวัญ หมายถึง สถานะที่ทุกคนในกลุ่มทราบถึงวัตถุประสงค์แห่งการทำงานของกลุ่มหรือวัตถุประสงค์ของแต่ละคนที่ทำงานนั้น เป็นวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความมั่นใจที่จะทำงานให้สำเร็จและพยายามร่วมมือ พยายามต่อสู้กับอุปสรรคที่มาขัดขวางอย่างสุดความสามารถ และพยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่วางเอาไว้⁴

จูเซียส ให้ความเห็นว่า ขวัญในการปฏิบัติงานเป็นเจตคติแห่งจิตใจ นำใจ ระดับความเป็นอยู่และภาวะของอารมณ์ในแต่ละบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารโดยตรง อันจะส่งผลกระทบต่อความตั้งใจ ความร่วมมือ และความสนใจในการปฏิบัติงาน⁵

³ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล (กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพเพลทสแนคฟิล์ม, 2535), 158.

⁴ สุรางค์ ไคว์ตระกูล, การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย (กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540), 271-272.

⁵ Michael J. Jucias, Personnel Management (Illinois : Richard D. Irwin, Inc., 1971), 285-286.

ศาสตราจารย์ Ralph C. Davis ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของขวัญว่า หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นและสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการทำงาน เช่น ความกระตือรือร้น อารมณ์ ความหวัง ความมั่นใจ และองค์ประกอบอื่น ๆ⁶

ศาสตราจารย์ Dale Yoder ได้ให้ความหมายของขวัญในลักษณะเกี่ยวกับการทำงาน ว่า “ขวัญในการทำงาน” หมายถึง องค์ประกอบแห่งพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานที่แสดงออกในรูปของความรู้สึก ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่อการทำงานนั้น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในการทำงานของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานอื่น ๆ⁷

ความสำคัญของขวัญ

ความคิดเห็นของ ฟลิปโป (Flippo) เป็นอีกผู้หนึ่งที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการทำงาน โดยเขาเห็นว่าองค์ประกอบแห่งขวัญและกำลังใจมี 10 ประการ คือ (1) เงินเดือน (2) ความมั่นคง (3) สภาพในการทำงาน (4) ความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วง (5) ลักษณะและรูปแบบแสดงของการปกครองบังคับบัญชา (6) โอกาสก้าวหน้า (7) ความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงาน (8) ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ (9) สถานะทางสังคม และ (10) การมีโอกาสประกอบกิจกรรมที่มีค่า⁸ ในปีถัดมา มัวร์ และเบิร์น (Moore and Burns) สรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อขวัญในการทำงานมีทั้งสิ้น 14 ประการคือ (1) ปริมาณงาน (2) สภาพในการทำงาน (3) ค่าจ้าง (4) สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน (5) สัมพันธภาพกับผู้บังคับบัญชา (6) ค่าตอบแทน (7) ความเชื่อมั่นต่อระบบการบริหาร (8) ความสามารถของผู้บังคับบัญชา (9) ประสิทธิภาพของการบริหารงาน (10) สถานภาพและการยอมรับ (11) การติดต่อสื่อสาร (12) ความมั่นคงในงาน (13) สัมพันธภาพในการทำงาน (14) การได้รับการยอมรับ และ (14) โอกาสก้าวหน้า⁹ มาสโลว์ (Maslow) ได้ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ตามทฤษฎีของเขา โดยได้กล่าวถึงความ

⁶Ralph C. Davis, Fundamentals to Top Management (New York : Harper Brothers Co., 1997), 553.

⁷Dale Yoder, Personnel Principles and Policies (Tokyo : Maruzen Company, Ltd., 1998), 445.

⁸Edwin B. Flippo, Principle of Personal Administration (New York : McGraw-Hill, 1961), 417.

⁹David G. Moore and Robert K. Burns, Human Relation at Work (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1962), 72.

ต้องการของมนุษย์จากลำดับขั้นต่ำสุดไปสู่สูงสุดตามลำดับดังนี้ (1) ความต้องการทางกายหรือความต้องการสิ่งจำเป็นในชีวิต (physiological needs or basic physical needs) (2) ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security needs) (3) ความต้องการทางด้านสังคม (belonging and social activity) (4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและการยกย่องสรรเสริญจากสังคม (esteem and self respect) และ (5) ความต้องการความสำเร็จและความสมหวังในชีวิต (self-realization and fulfillment)¹⁰ อเลนเบอร์ก (Ellenburg) กล่าวว่าขวัญของครูเกี่ยวข้องกับผู้บริหารหรือผู้นำเป็นอย่างมากจนเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการสร้างและรักษาขวัญของสมาชิกในโรงเรียน¹¹ ซึ่งสอดคล้อง วอชิงตัน และวัตสัน (Washington and Watson) มีความเห็นว่าผู้บริหารคือ กุญแจสำคัญในการสร้างหรือบั่นทอนขวัญในโรงเรียน ผู้บริหารควรให้ความเชื่อมั่นในการทำงานของครู ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพการงาน¹² และซอมเมอร์ (Sommers) สรุปไว้ว่าครูใหญ่เป็นผู้กำหนดขวัญของครูที่สำคัญ ครูส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนมากขึ้น¹³

ปัจจัยส่งเสริมการมีกำลังขวัญที่ดี

ก่อนหน้านี้ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานหลายท่านด้วยกัน อาทิเช่น เดวิส (Davis) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดขวัญในการปฏิบัติงาน เมื่อปีพุทธศักราช 2494 ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการดังนี้ (1) ลักษณะท่าทีและบทบาทของผู้นำหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน เพราะผู้นำเป็นเสมือนหมุดเชื่อมโยงความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กรกับผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น สัมพันธภาพระหว่างหัวหน้าและผู้ร่วมงานจึงมีความสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างขวัญและความสำเร็จขององค์กรอย่างมาก (2) ความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่เพราะในการทำงานนั้น ถ้าได้ทำงานที่ตนพึงพอใจย่อมได้ผลมากกว่าการทำงานที่ไม่พอใจ (3) ความพึงพอใจต่อวัตถุประสงค์หลัก และนโยบายการดำเนินงานขององค์กร ของพนักงาน เจ้าหน้าที่และผู้ร่วมงาน ตลอดจนกาจัดองค์การระบบงานที่มีประสิทธิภาพของ

¹⁰ A.H. Maslow, "A Theory of Human Motivation : The Psychological Review," (July 1967) : 25.

¹¹ Ellenburg, "Factors Affecting Teacher Morale," NASSP Bulletin 56, (368) (December 1972) : 37-45.

¹² Frank B. Washington and Hayt F. Watson, "Positive Teachers Moraled, The Principle's Responsibility," NASSP Bulletin 60 (April 1976) : 376.

¹³ Norman L. Sammeps, "Factor Influencing Teacher Morale in Selected Secondary Schools," Dissertation Abstracts International (September 1977) : 896.

องค์การ สิ่งเหล่านี้นับเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้าทุกคนหรือสมาชิกส่วนใหญ่ขององค์การ มีความเข้าใจซาบซึ้งถึงระบบการทำงานขององค์การแล้ว เขาเหล่านี้จะอุทิศเวลาให้กับงาน มีกำลังใจและกำลังขวัญในการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น (4) บำเหน็จรางวัล การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่งานที่ดียอมเป็นเครื่องจูงใจ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน มีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงานหน้าที่การงานด้วยความขยันขันแข็ง มั่นใจและมีกำลังขวัญดี (5) ความยุติธรรมในปัจจัยของการทำงาน เช่น งบประมาณและอำนาจหน้าที่ ตลอดจนสภาพ ของการทำงานที่ถูกต้องตามสัณฐานะ บรรยากาศดี มีเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ครบถ้วน เหมาะสมแก่การปฏิบัติงาน และ (6) สุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งสภาพทาง ภายและสุขภาพทางจิต อารมณ์ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ทั้งที่เป็นผล โดยตรงจากผู้นั้นเองหรือมาจากที่อื่น เช่น ปัญหาครอบครัว เพื่อนร่วมงานมีปัญหาเกี่ยวกับ สุขภาพหรือสุขภาพจิตแล้ว เขาเหล่านั้นย่อมจะไม่อุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติงานให้เกิดผลดีได้¹⁴

ต่อมา ไวลล์ (Wiles) กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารจะช่วยให้ครูได้รับความ พึงพอใจในงาน อันเป็นปัจจัยสร้างขวัญในการปฏิบัติงานไว้ 8 ประการคือ (1) ความมั่นคงและ การดำรงชีวิตอย่างผาสุก (2) ความพึงพอใจในสภาพงาน (3) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (4) การ ปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม (5) ความรู้สึกในความสำเร็จ (6) ความรู้สึกสำคัญในตนเอง (7) การมี ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และ (8) การนับถือตนเอง¹⁵

การศึกษาขวัญ มีการศึกษาต่อมาจนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2531 เบนท์เลย์ และ เรมเพล (Bentley and Rempel) ศึกษาพบว่าปัจจัยของขวัญในการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับปัจจัย 10 ประการ คือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูน้อยและครูใหญ่ (teacher rapport with principal) องค์ประกอบนี้จะกล่าวถึง ความรู้สึกของครูน้อยที่มีต่อครูใหญ่ในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถ ในด้านอาชีพ ความสนใจที่มีต่อครูและหน้าที่การงานของครู ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ (2) ความพอใจในหน้าที่การงาน (satisfaction with teaching) องค์ประกอบนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์กับนักเรียนและความพึงพอใจในหน้าที่การสอน รู้สึกว่า ตนเองมีความสามารถในการทำงาน สนุกสนานกับการทำงานร่วมกับนักเรียนและปรารถนาจะ ยึดอาชีพครูต่อไป (3) สัมพันธภาพระหว่างครู (rapport among teachers) องค์ประกอบนี้เน้น ความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน ทั้งนี้พิจารณาความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ การเตรียมการ สอนร่วมกัน การยอมรับในความมีศีลธรรม อิทธิพล ความสนใจ ตลอดจนความสามารถของ

¹⁴ Keith Davis, Human Relations at Work, 2nd ed. (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1962), 553.

¹⁵ Kimball Wiles, Supervision for Better Schools, 3rd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1967), 50.

เพื่อนครู (4) เงินเดือน (teacher salary) องค์ประกอบนี้กล่าวครอบคลุมถึงความรู้สึกของครูที่มีต่อเงินเดือนที่ตนเองได้รับ และนโยบายเกี่ยวกับเงินเดือน ครูมีความรู้สึกที่ได้รับเงินเดือนคุ้มกับการทำงานของตนหรือไม่ และเมื่อเปรียบเทียบกับครูในสังกัดอื่นแล้ว ตนเองมีความพอใจมากน้อยเพียงใด (5) ปริมาณการสอน (teacher load) องค์ประกอบนี้กล่าวถึงงานที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการ งานทะเบียนต่าง ๆ ความล่าช้าของระบบทางด้านสังคม งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการพัฒนาตนเอง (6) หลักสูตร (curriculum issues) องค์ประกอบนี้กล่าวถึงปฏิบัติการของครูที่มีต่อหลักสูตรของโรงเรียนด้านที่เกี่ยวกับการสนองตอบความต้องการของผู้เรียน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการเตรียมให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของประเทศ (7) สถานภาพของครู (teacher status) เป็นองค์ประกอบที่กล่าวถึงการเสาะแสวงหาเกียรติยศชื่อเสียง ความมั่นคงและผลประโยชน์ที่ได้จากการสอน ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับของสังคม (8) ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา (community support of education) องค์ประกอบนี้กล่าวถึงความเข้าใจและความเต็มใจที่ชุมชนจะเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน (9) อาคารสถานที่และการบริการ (school facilities and services) องค์ประกอบนี้กล่าวถึงความเพียงพอและเหมาะสมของอาคารสถานที่ เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ประสิทธิภาพของการให้บริการและความสะดวกในการเบิกอุปกรณ์ และ (10) ภาวะกดดันทางสังคม (community pressures) องค์ประกอบนี้รวมถึงความสนใจและความคาดหวังของสังคมที่เกี่ยวข้องกับตัวครูในด้านความประพฤติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ความมีเสรีภาพที่ครูจะอธิบายปัญหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน¹⁶

ลักษณะสภาพขวัญในการปฏิบัติงาน

การที่ผู้บริหารจะสามารถเสริมสร้างและบำรุงขวัญในการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงลักษณะขวัญดีและไม่ดีอย่างไร ซึ่ง วัฒนา สุตสุวรรณ ได้แบ่งลักษณะของบุคคลที่ขวัญดีและไม่ดี โดยบุคคลที่มีขวัญดีจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บรรยากาศในหน่วยงานแจ่มใสรุ่งเรือง
2. งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ราบรื่น ถูกต้อง และเชื่อถือได้
3. สมาชิกในหน่วยงานมีความสนใจหรือสนุกเพลิดเพลินกับงานของตน
4. สมาชิกในหน่วยงานจะให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอ
5. สมาชิกในหน่วยงานจะทำให้การวิพากษ์วิจารณ์หรือความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

¹⁶ Ralph R. Bentley and Averno M. Rempel, Manual for The Purdue Teacher Opinionnaire, 213.

6. สมาชิกในหน่วยงานพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ในยามฉุกเฉิน
รีบด่วน

7. สมาชิกในหน่วยงานจะยอมรับการมอบหมายหน้าที่การงานพิเศษเพิ่มเติมด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส

8. สมาชิกในหน่วยงานจะยังคงดำรงสภาพความเป็นปกติสุขที่อยู่ตามเดิม แม้จะมีเหตุผิดปกติบางอย่างเกิดขึ้นก็ตาม

ส่วนลักษณะของบุคคลที่ขวัญกำลังใจไม่ดีจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการลาออกจากงานหรือโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นเพิ่มมากขึ้น
2. มีความเฉื่อยชาหรือเหงาหงอยในการปฏิบัติงาน
3. มีการขาด การลา มากผิดปกติ
4. มีความผิดพลาดและความไม่ถูกต้อง ความเชื่อถือไม่ได้มากขึ้นผิดปกติ
5. มีการทะเลาะเบาะแว้งในหมู่สมาชิกของหน่วยงาน
6. ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเย็นชาต่อผู้บังคับบัญชา
7. มีความไม่เชื่อฟัง ไม่อ่อนน้อม ไม่สุภาพ
8. มีการแสดงออกซึ่งความไม่พอใจ
9. ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สนใจหรือไม่เอาใจใส่ต่อผู้อื่น
10. ผู้ใต้บังคับบัญชาเดินเกรไปเกรมา หรือทำงานไม่เสร็จสักที
11. มีคำร้องทุกข์หรือคำร้องเรียนมาจากประชาชนมากผิดปกติ
12. มีการแสดงออกอารมณ์ต่าง ๆ นานา

ขณะที่ สถิติ กองคำ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาการที่แสดงว่าคนมีขวัญดีหรือไม่ดีไว้ดังนี้

1. คนมีขวัญกำลังใจดีจะมีอาการบางอย่างแสดงออกให้เห็นดังต่อไปนี้คือ
  - 1.1 บรรยากาศในองค์กรเป็นกันเอง ทุกคนแจ่มใสร่าเริง มีความกระตือรือร้นสนใจในการทำงาน
  - 1.2 งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเชื่อถือได้แม้จะมีปัญหา
  - 1.3 สมาชิกในองค์กรให้ข้อเสนอในการปรับปรุงให้ดีขึ้น
  - 1.4 สมาชิกเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับและระเบียบขององค์กร
  - 1.5 สมาชิกมีความภาคภูมิใจในองค์กรและพูดถึงแต่สิ่งที่ดี
2. คนที่มีขวัญกำลังใจไม่ดีจะมีอาการบางอย่างแสดงออกให้เห็นดังต่อไปนี้
  - 2.1 มีการขาดงาน ลาหยุดงานมากผิดปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่มีงานมาก
  - 2.2 มีความเบื่อหน่าย เฉื่อยชา หงอยเหงา ไม่อยากทำงาน

2.3 มีความผิดพลาดและความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่

2.4 ผู้ใต้บังคับบัญชาเฉยเมยต่อผู้บังคับบัญชา สังเกตได้จากเวลาตอบคำถามผู้บังคับบัญชาเมื่อถามมาก็ตอบไปโดยไม่มีคำอธิบายขยายความ

2.5 ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่สนใจที่จะพูดคุย หรือสนทนากับเพื่อนร่วมงาน แต่ถ้าจำเป็นก็กระทำด้วยความรีบร้อน

2.6 มีการร้องเรียน ร้องทุกข์ หรือวิพากษ์วิจารณ์ในการบริหารงานของผู้บริหารอยู่ตลอดเวลา¹⁷

นอกจากนี้ วิจิตร อวระกุล กล่าวว่า ลักษณะของขวัญกำลังใจดีและขวัญกำลังใจไม่ดีหรือขวัญกำลังใจต่ำดังนี้

1. ลักษณะของขวัญกำลังใจดี ได้แก่

1.1 การแสดงออกของบุคคลในการสร้างบรรยากาศของหน่วยงานแจ่มใสสำเร็จ

1.2 การดำเนินงานราบรื่น เรียบร้อย รวดเร็ว ไม่ขัดแย้ง การงานไม่ผิดพลาด ความถูกต้องแม่นยำสูงเชื่อถือได้

1.3 การทำงานของบุคคลสนุกและเพลิดเพลินกับงาน ตั้งใจและสนใจงาน

1.4 สมาชิกในหน่วยงานจะช่วยเหลือกันเสนอแนะ ช่วยชี้ข้อแก้ไขในการปรับปรุงงานให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.5 การวิพากษ์วิจารณ์ คำติชม ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ

1.6 สมาชิกในหน่วยงานมีความเสียสละ เอื้อเฟื้อ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือหน่วยงานเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากงานประจำหรือในยามฉุกเฉิน เร่งด่วน ฯลฯ

1.7 ยอมรับการมอบหมายหน้าที่การงานพิเศษนอกเหนือไปจากงานหน้าที่ด้วยความภูมิใจ เต็มใจ ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส

1.8 แม้จะมีเหตุการณ์ผิดปกติบางอย่างเกิดขึ้นก็ตาม สมาชิกในหน่วยงานก็ยังคงดำรงสภาพความเป็นปกติสุขที่อยู่อย่างเดิม

2. ลักษณะของขวัญกำลังใจที่ไม่ดีหรือขวัญกำลังใจต่ำ ได้แก่

2.1 มีอาการหวาดผวา ตื่นเต้น ตื่นตระหนกตกใจต่อข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย แม้มีเหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็มีการวิพากษ์วิจารณ์เป็นเรื่องราวใหญ่โต มีข่าวลือและการซุบซิบนินทาว่าร้ายกันมาก

¹⁷ สติต กองคำ, มนุษยสัมพันธ์สำหรับผู้บริหาร (นครราชสีมา : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2540), 306-309.

2.2 มีอาการชบเซา เศร้าสร้อย ไม่ค่อยรื่นเริงแจ่มใส มักแสดงอาการมีนชาบั้งตึง เจ็บชชา เจ็บหงอยในการปฏิบัติตนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2.3 มีการขาด การลา การมาทำงานสายเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ขณะที่มีปริมาณงานที่จะต้องทำมาก

2.4 การทำงานผิดพลาด ไม่แน่นอน เชื่อถือไม่ได้ และมีอาการผิดปกติ

2.5 มีการลาออก หรือโยกย้ายงาน ในอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ

2.6 ขาดความสามัคคีในหน่วยงาน มีการทะเลาะเบาะแว้ง แก่งแย่ง ชิงดีกัน อิจฉาริษยา กระทบกระทั่งกันในระหว่างบรรดาสมาชิกของหน่วยงาน¹⁸

การแสดงออกของบุคคลในการทำงานซึ่งแสดงว่าขวัญกำลังใจดีนั้น ผู้บริหาร สามารถพิจารณาได้จากบรรยากาศในหน่วยงานร่าเริงแจ่มใส การดำเนินการเป็นไปด้วยความ เรียบร้อย สมาชิกมีความพอใจในงาน ยอมรับในงานทุกอย่างด้วยความเต็มใจ มีสุขภาพดี มีความปรารถนาอย่างดี มิไม่ตรีจิตต่อกัน มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีความภูมิใจใน องค์การ พุดถึงแต่สิ่งดี เต็มใจที่จะปฏิบัติงานตามระเบียบและกฎข้อบังคับขององค์การ รวมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาด้วยความบริสุทธิ์ใจ พร้อมทั้งจะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เสียสละ และช่วยเหลือกลุ่มให้มีการพัฒนา เจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป ลักษณะที่แสดงว่าขวัญกำลังใจไม่ดีหรือต่ำนั้น สังเกตได้จาก สมาชิก มีการหวาดผวา ตื่นเต้นต่อเหตุการณ์ได้ง่าย มีการซุบซิบนินทาว่าร้ายกันมาก ซึ่งกลุ่มจะรวมตัว กันแบบหลวม ๆ บรรยากาศไม่ร่าเริงแจ่มใส มีความเบื่อหน่าย เจยเมยต่อผู้บังคับบัญชา มีการ ร้องทุกข์ มีการวิพากษ์วิจารณ์ในการบริหาร มีการขาด การลา การมาทำงานสายผิดปกติ การทำงานผิดพลาดบ่อย มีการลาออกหรือโยกย้ายงานมากขึ้นผิดปกติ ขาดความสามัคคีใน หน่วยงาน ขาดความรู้สึกร่วมในเป้าหมายและค่านิยมของกลุ่ม ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกลุ่ม และองค์การ

มาตรการวัดและตรวจสอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ในการบริหารงานควรมีมาตรการที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดขวัญกำลังใจ เพื่อเป็นการตรวจสอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ เพื่อให้ทราบระดับ ขวัญกำลังใจ รวมทั้งมีความรู้สึกต่อพฤติกรรมกรรมการบริหาร นโยบายขององค์การ และความ สัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สำหรับมาตรการในการวัดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์การนั้น มีนักวิชาการที่เสนอมาตรการที่น่าสนใจไว้ดังนี้

¹⁸ จิตร อาวะกุล, เทคนิคมนุษยสัมพันธ์, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, 2542), 255-226.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า การวัดขวัญกำลังใจมี 2 ลักษณะคือ

1. การวัดแบบอัตนัย (subjective measurement) การวัดขวัญกำลังใจแบบนี้เป็นการทดสอบกลุ่มและความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ที่เรียกว่า สังคมมิติ (sociometry) ซึ่งนักจิตวิทยาชื่อ โมเรโน (Moreno) ใช้ศึกษาพฤติกรรมในกลุ่ม โดยให้แต่ละคนในกลุ่มเขียนชื่อบุคคลในกลุ่มที่เขาคิดว่าเป็นพนักงานที่ดี เป็นหัวหน้างานที่ดี เป็นคนที่มีความยุติธรรมต่อทุกฝ่าย แล้วนำชื่อที่เขียนมาโยงกัน เป็นผังเชื่อมโยงบุคคลที่เป็นหัวหน้าจริง ๆ และเมื่อเขียนสังคมมิติก็ได้รับเลือกเป็นหัวหน้า แสดงถึงว่าบุคคลนั้นเป็นหัวหน้าในทุกสถานการณ์

2. การวัดแบบปรนัย (objective measurement) เป็นการวัดขวัญกำลังใจโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งวัดเกี่ยวกับเจตคติในเชิงปริมาณ การวัดมักจะใช้ควบคู่กันไประหว่างสังคมมิติและแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าเจตคติ รวมทั้งการสัมภาษณ์จะช่วยให้ขวัญกำลังใจได้ดี ซึ่งตัวชี้บ่งที่เกี่ยวกับขวัญกำลังใจต่ำ จะบอกได้จากการนัดหยุดงาน การลาออก การขาดงาน ความเบื่อหน่ายในการทำงาน และผลผลิตที่ต่ำ¹⁹

สมพงษ์ เกษมสิน ได้กล่าวถึงมาตรการที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดและตรวจสอบขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงาน สรุปได้ดังนี้

1. ระดับความสม่ำเสมอของผลงาน กล่าวคือ การที่ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานลดลงอย่างรวดเร็ว หรือลดแล้วไม่ยอมขึ้นสู่ระดับปกติเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องของการปฏิบัติงาน อาจจะเนื่องมาจากขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานก็ได้ ผู้บริหารต้องตรวจสอบดูว่าเกิดจากสาเหตุใด และขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด

2. การขาดงานหรือความเฉื่อยชา กล่าวคือ บุคคลมีขวัญกำลังใจดี การแสดงออกในลักษณะของความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจปฏิบัติงาน การขาดงาน หรือการลางานบ่อยของบุคลากรในองค์กร ย่อมจะกระทบกระเทือนต่อผลผลิต และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เหตุผลในการลา หรือพฤติกรรมในการหยุดงาน อาจชี้ให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงเกี่ยวกับระดับขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ส่วนความเฉื่อยชาก็เช่นกัน จะต้องมึเหตุทำให้เป็นเช่นนั้น หรือเป็นเพราะสภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานได้รับความกระทบกระเทือน ทำให้ขาดความกระตือรือร้น แต่ถ้าบุคคลมีความกระฉับกระเฉงในการทำงาน จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี

3. การลาออกจากงานหรือการโอนย้ายงาน แม้ว่าองค์กรจะจัดสวัสดิการต่าง ๆ จัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานไว้ด้วยความเป็นธรรมแล้วก็ตาม แต่ยังมีคนโอนย้ายหรือลาออกเป็นจำนวนมาก สิ่งนี้ก็พอจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงระดับขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานได้ว่า อาจมี

¹⁹ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล (กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือเสริม, 2535), 165.

บางสิ่งบางอย่างผิดปกติ น่าจะนำมาวิเคราะห์ดูว่าอะไรเป็นเหตุทำให้ขวัญกำลังใจเสื่อมเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงขวัญกำลังใจต่อไป

4. คำร้องทุกข์หรือบัตรสนเท่ห์ การร้องทุกข์หรือมีบัตรสนเท่ห์ของคนในองค์กรบ่อย ๆ เสมอ ๆ ก็เป็นเครื่องชี้ให้ทราบถึงความบกพร่องในการทำงาน คำร้องทุกข์ บัตรสนเท่ห์ จึงเป็นเครื่องมือบอกสภาพขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ทำงานได้

5. การกรอกแบบสอบถาม การกรอกแบบสอบถามตามระยะเวลาอันเหมาะสม ทุก ๆ 6 เดือน นับว่าเป็นเครื่องมือที่ดีในการตรวจสอบขวัญกำลังใจของการทำงานโดยทั่วไปได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของคำถามและวิธีการสอบถาม

6. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการสนทนาโดยตรงได้คำตอบตรงไปตรงมา ผู้สัมภาษณ์ ต้องใช้เทคนิคที่ถูกต้องในการสัมภาษณ์²⁰

นอกจากนี้ ประสิทธิ์ จันทรดา ได้กล่าวถึงวิธีที่สามารถวัดขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานที่สำคัญมีดังนี้

1. การสังเกต ผู้บริหารจะต้องสังเกตจากการกระทำว่ามีอะไรที่ผิดไปจากปกติ แต่ในบางครั้งการแสดงออกหรือพฤติกรรมอาจจะไม่ได้ออกมาจากใจจริง เป็นการเสแสร้งขึ้น จึงเป็นการยากที่จะวินิจฉัยได้ถูกต้อง ในบางครั้งเหตุการณ์นั้น ๆ ก็อาจจะไม่เกี่ยวกับสภาพขวัญกำลังใจในการทำงานของเขาเลยก็ได้

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีหนึ่งที่ผู้บริหารสามารถวัดขวัญกำลังใจได้ แต่ต้องมีการวางแผนการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า หรือบางครั้งขาดความระมัดระวังในการสัมภาษณ์อาจได้คำตอบที่ผิดไปจากความเป็นจริงก็ได้

3. การใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามนั้นต้องกำหนดคำถามที่สามารถวัดทำได้และความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานได้ อาจใช้คำถามที่ต้องการคำตอบว่าใช่หรือไม่ หรือให้อธิบายความคิดเห็น แต่ถ้าเป็นคำตอบที่ต้องการวัดความรู้สึก จะต้องแสดงระดับของความรู้สึกไว้ด้วย เช่น พอใจมาก พอใจพอสมควร พอใจ บางครั้งมักไม่พอใจ ไม่พอใจมาก

4. การเก็บบันทึก เป็นการเก็บรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของแต่ละคน เช่น มาสาย ขาด ลา ฝ่าฝืนกฎระเบียบ ข้อบังคับและอื่น ๆ เพื่อเป็นหลักฐานในการวัดขวัญกำลังใจ²¹

กล่าวโดยสรุป ขวัญกำลังใจเป็นเรื่องของความรู้สึกที่อยู่ในจิตใจของคน ไม่อาจวัดได้โดยตรงเหมือนวัดขนาดหรือปริมาณสิ่งของ การวัดจึงต้องอาศัยวิธีอ้อม ซึ่งวิธีวัดขวัญกำลังใจ

²⁰ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ (กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2538), 343-344.

²¹ ประสิทธิ์ จันทรดา และคณะ, ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง (กรุงเทพมหานคร : บริษัทัมปายอินเมจิ่ง จำกัด, 2541), 59.

ของผู้ปฏิบัติงานมีวิธีวัดคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การออกแบบสอบถาม การเก็บบันทึก สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้การออกแบบสอบถาม

ขวัญกำลังใจและโครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน

ในช่วงปลายปีของสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังสงครามได้มีการแนะนำแนวคิด เช่น ขวัญกำลังใจและความพึงพอใจให้แก่โรงเรียน ขวัญกำลังใจถูกพิจารณาในฐานะทัศนคติและพฤติกรรมซึ่งแสดงถึงความเต็มใจที่จะเข้าไปผูกพันกับโรงเรียนและกิจการงานของโรงเรียนสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องการกระตุ้น วิธีการซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของครูและมนุษย์สัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การกำกับดูแล ได้มีการแสดงความหมายที่สำคัญในบทความทางด้านการศึกษาระดับสูงเมื่อเร็ว ๆ นี้ เมื่อสิ่งที่สำคัญหรือน่าสนใจเกี่ยวกับความสำเร็จทางวิชาการ และการแสวงหาความเป็นเลิศเริ่มที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องในการพิจารณาด้านผลกระทบและความเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการเสริมความ เราสามารถพูดได้ว่า ความพยายามที่จะเชื่อมโยงขวัญกำลังใจในระดับสูงกับความสำเร็จไม่สามารถที่จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ขวัญกำลังใจระดับสูงไม่เป็นเงื่อนไขที่พอเพียงสำหรับความเป็นเลิศในความสำเร็จ แต่กระนั้น เพราะขวัญกำลังใจมีคุณค่าในฐานะความมุ่งหมายในตัวของมันเอง ผู้กำกับ ดูแลได้พยายามที่จะจัดการเกี่ยวกับมัน

ปัจจัย 5 ประการ ในเรื่องขวัญกำลังใจของ วัตสัน (Watson) ได้กำหนดเป้าหมายและแสดงนัยเกี่ยวกับสมมติฐานของการปฏิบัติ ซึ่งมุ่งไปยังพฤติกรรมของผู้กำกับดูแล

1. ความรู้สึกเกี่ยวกับจุดหมายในทางบวก

การปราศจากความรู้สึกเกี่ยวกับความมุ่งหมายกิจกรรมดูเหมือนไม่ชัดเจน และบรรดาครูก็ไม่มาเกี่ยวข้องด้วย ต้องมีสิ่งที่จะใจให้ครูเกิดความต้องการ/ความทะเยอทะยาน คำจำกัดความของจุดหมาย (goals) ก็คือ งานที่ทุกคนควรช่วยเหลือ

2. การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ถ้าครูหลายคนมีภารกิจอยู่กับงานธรรมดาสามัญโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีความมุ่งหมาย บางทีพวกเขาจะคำนึงถึงความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ของการสนับสนุนมากกว่าการที่พวกเขา มีภารกิจเกี่ยวกับกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้อง

3. ความรู้สึกของการผูกมัด

ความพึงพอใจเกี่ยวกับโรงเรียนและค่านิยมซึ่งโรงเรียนแสดงให้เห็นเป็นพันธกรรมอย่างหนึ่ง ปัจจุบันนี้มีการโจมตีโดยนัย สำหรับแนวคิดของโรงเรียนของรัฐที่เข้มแข็งแห่งหนึ่ง และการสัญญาว่าทุกคนควรได้รับการศึกษา ครูควรจะถูกช่วยเหลือเพื่อให้สำนักถึง การผูกมัดส่วนตัวที่มีอุดมคติทางทฤษฎีเหล่านี้ และพร้อมที่จะป้องกันตนจากความเสียหาย

4. ความรู้สึกของการช่วยเหลือ

ผู้กำกับดูแลต้องหาทางที่จะช่วยแต่ละบุคคลให้ช่วยเหลืองานกลุ่ม และให้รางวัลสำหรับความพยายามของพวกเขา ความสำเร็จสูงสุดของงานซึ่งไม่เป็นสิ่งที่มั่นใจได้จะนำมาซึ่งผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

5. ความก้าวหน้า

ผู้กำกับดูแลเน้นปริมาณของความก้าวหน้า โดยมีจิตสำนึกเกี่ยวกับผลที่จะเกิดขึ้น ความก้าวหน้าถูกวัดโดยการกำหนดว่าครอบคลุมระยะทางมากเท่าใด และยังคงครอบคลุมอีกเท่าใดเพื่อมาถึงจุดหมาย ผู้กำกับดูแลมีคุณสมบัติที่จะประเมินความก้าวหน้าได้ เพราะแนวคิดและความรู้เกี่ยวกับการประเมินของเขา มันไม่พอเพียงที่จะมีจุดหมายและรู้ว่ามีเทคนิคในการบรรลุผล ซึ่งบุคคลคนหนึ่งต้องสำนึกตนเองในการก้าวมุ่งหน้าไปยังจุดหมายนั้น ขวัญกำลังใจเข้มแข็งมากขึ้นเมื่อครูสามารถเห็นว่าเขามีความสามารถที่จะปรับปรุงสภาพที่เป็นอยู่ได้²²

การจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับ วิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

²²Goodwin Watson, "Five Factors in Morale," in Goodwin Watson, ed. (New York : Civilian Morale, Second Yearbook, Society for the Psychological Study of Social Issues, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1942), 30-47.

4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม²³

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ได้มีผู้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและได้เสนอแนวคิดไว้หลายท่าน อาทิ สงบ ลักษณะ กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนควรเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับการยอมรับนับถือในการเป็นเอกัตบุคคล ได้เรียนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับความสามารถ ได้เรียนในสิ่งที่สนใจต้องการ หรือมีประโยชน์ได้ปฏิบัติตามกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ ได้รับการเอาใจใส่ ประเมินและช่วยเหลือเป็นรายบุคคลและได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพและสำเร็จตามอัตรา²⁴ ในปีเดียวกันนี้ สมชาย เทพแสง กล่าวว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (CHILD-CENTRED) เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษามากกว่า 50 ปี จนคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นการสอนชนิดหนึ่ง ที่แท้จริงแล้ว ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (CHILD-CENTRED) เป็นปรัชญาการศึกษาหรือแนวคิดในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด สภาพการเรียนการสอนจึงมีลักษณะผสมผสานด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย บทบาทของครูจึงเปลี่ยนจากผู้สอน ผู้อบรม บอกล่า มาเป็นผู้ให้การสนับสนุนให้คำปรึกษา ให้กำลังใจการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (CHILD-CENTRED) จะช่วยฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้คิดเอง ทำเอง แก้ปัญหาเอง ซึ่งจะเป็น

²³ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544), 4.

²⁴ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ม.ป.ท., 2542), 19.

ประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนไทยให้ทัดเทียมกับต่างชาติ²⁵ ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ ได้ให้คำนิยามของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง²⁶

แนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจแบ่งได้ 2 ส่วน คือ (1) แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน และ (2) แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวดำเนินการของโรงเรียน

1.1 การเตรียมการ โรงเรียนจะต้องวางแผนและเตรียมการว่าจะดำเนินการในเรื่องใด และอย่างไร ควรอะไรก่อนและหลัง เช่น

1.1.1 การเตรียมบุคลากร ครูเป็นบุคลากรหลักในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน โรงเรียนจึงควรดำเนินการเตรียมความพร้อมของครูดังนี้ (1) การสร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตน และ (2) ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการ เมื่อครูเกิดความตระหนักและยอมรับว่าควรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนแล้ว ครูก็ควรจะได้รับความรู้ความเข้าใจว่าตนจะต้องทำอะไรบ้าง ในขั้นตอนนี้อาจให้ความรู้แก่ครูโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การฟังบรรยาย ดูการสาธิต ดูวีดิทัศน์ การสังเกตการสอน การฝึกอภิปราย การประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น การให้ความรู้ดังกล่าว ควรทำอย่างจริงจังและใช้หลาย ๆ วิธีการประกอบกัน

1.1.2 การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งสนับสนุน หมายความว่าตั้งแต่อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งวิทยากร วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการให้บริการ เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายได้ ผู้บริหารอาจจัดตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวด เจ้าหน้าที่พัสดุ ฯลฯ ร่วมปรึกษาหารือ โดยประสานกับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก หรือสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ๆ เช่น เตรียมสิ่งที่ช่วยในการศึกษาค้นคว้า การอ่าน การศึกษาต่อเนื่อง คือ (1) การ

²⁵ สมชาย เทพแสง, “การปฏิบัติการเรียนรู้ CHILD-CENTRED,” วารสารวิชาการ 4, 3 (เมษายน 2542) : 67-68.

²⁶ วัฒนาพร ระงับทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (กรุงเทพฯ : แอลพีเพรส, 2542), 11.

เตรียมห้องสมุดโรงเรียนนั่นเอง โดยต้องจัดให้มีความพร้อมมากที่สุด ทั้งด้านอาคารสถานที่ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ (2) เตรียมห้องแนะแนวและบุคลากรด้านการแนะแนว โรงเรียนควร จัดดำเนินงานแนะแนวอย่างกว้างขวาง มีแผนงาน และวิธีการดำเนินงานอย่างชัดเจน และควร ชี้แจงทำความเข้าใจกับครูทุกคนในโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญของงานแนะแนว และ (3) การ เตรียมสื่อการสอน โรงเรียนต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม ทั้งสำหรับครูที่จะทำสื่อการ สอนและสำหรับนักเรียนในการค้นคว้าหาความรู้และคิดค้นหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.1.3 การเตรียมการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เป็นกิจกรรมสำคัญ อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูและนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมการของโรงเรียน ในการที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยโรงเรียนอาจเลือกใช้ กิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น มีบริการจองการใช้ห้องสมุด เป็นกลุ่ม หรือหมวดคณิตศาสตร์ มีวีดิทัศน์เรื่องใหม่ให้นักเรียนใช้ศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ ร่วมเป็น แหล่งวิทยากรและเปิดโอกาสให้ใช้สถานที่ที่เป็นแหล่งศึกษาดูงาน หรือทำกิจกรรมตามความ เหมาะสม

1.2 การบริหารจัดการ โรงเรียนจะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1.2.1 การจัดการบริหารในรูปคณะกรรมการ โรงเรียนควรจัดการบริหารใน รูปคณะกรรมการ โดยเชิญบุคลากรภายนอกที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญมา ร่วมด้วย เช่น นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ วิทยากรท้องถิ่น เป็นต้น

1.2.2 การจัดให้ครูทำงานเป็นคณะ โรงเรียนจะต้องดำเนินการให้ครูทุกคน รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของคณะ โดยผู้บริหารหรือผู้นำคอยอำนวยความสะดวกให้

1.2.3 การสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน โรงเรียนควรให้การ สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ครูในการเปลี่ยนแปลงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะเมื่อใด ก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบเดิม มักจะเริ่มต้นได้ยาก ครูอาจจะต้องลองผิดลองถูก ทำให้เกิดความคับข้องใจ ผู้บริหารจึงควรเป็นฝ่ายสนับสนุนและให้กำลังใจไม่ทำให้ครูรู้สึกว่าต้อง ทำงานอย่างโดดเดี่ยว และขาดขวัญ และกำลังใจในการทำงาน โดยอาจให้การสนับสนุนในรูป ของโครงการและงบประมาณ การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การจัดประชุมอบรมหรือจัด กิจกรรมส่งเสริมอื่น ๆ

1.2.4 การปรับระบบการทำงานอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น โรงเรียนควรจะได้พิจารณาระบบการทำงานในส่วนอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน เช่น (1) ระเบียบกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน (2) การจัดและบริหารหลักสูตร (3) การ ประเมินผล (4) ทางเลือกในการปฏิบัติต่อนักเรียน และ (5) การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการ เป็นเจ้าของโรงเรียน การพัฒนาและการใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครู

เมื่อโรงเรียนได้เตรียมการจัดและจัดระบบบริหารจัดการดังกล่าวแล้ว สิ่งสำคัญที่จะต้องเกิดขึ้นในโรงเรียนก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ตาม

2.1 รูปแบบกิจกรรม ครูต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่หลากหลายวิธี ไม่ยึดติดกับวิธีการใดวิธีการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการที่ครุภัณฑ์ เพราะจะกลายเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และคงไม่มีนักเรียนคนใดหรือกลุ่มใดต้องการที่จะให้ครูสอนเพียงวิธีเดียว

2.2 การพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมีหลากหลายวิธี แต่ละวิธีอาจจะเหมาะกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องพิจารณาวิธีการที่เหมาะสมโดยอาจพิจารณาได้จาก (1) ความรู้ความสามารถด้านเนื้อหาวิชาและความสนใจของครู (2) ความสามารถและวัยของนักเรียน (3) ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และ (4) เวลาและสถานที่²⁷

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมและการเรียนรู้

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การจัดกิจกรรมและการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถ้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดไปปฏิบัติให้เกิดผล โดยอาศัยความร่วมมือและความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งทั้งผู้บริหารและครูมีบทบาทดังต่อไปนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ (1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (2) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแผนงานในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา (3) นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา (4) บริหารจัดการให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนมีเสรีในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทำวิจัยในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีม ฝึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร (5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการ

²⁷ สุเทพ บุญซอ่อน, “แนวดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” ใน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, บรรณาธิการ (ม.ป.ท., 2542), 29-45.

เรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นห้องเรียน และ (6) จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง²⁸

บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอน ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน จะต้องปรับเปลี่ยนจากเดิม จากบทบาทที่มีความสำคัญยิ่งในฐานะผู้บอกเล่าความรู้ทั้งหมดแก่ผู้เรียนมาเป็นบทบาทในการสนับสนุนเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด ดีที่สุด ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ดังที่ได้เปรียบเทียบบทบาทของครุรุ่นใหม่กับครุรุ่นเก่าไว้ดังนี้

ครุรุ่นใหม่ (Progressive)	ครุรุ่นเก่า (Traditional)
1. สอนผู้เรียนโดยวิธีบูรณาการเนื้อหา	1. สอนแยกเนื้อหาวิชา
2. แสดงบทบาทในฐานะผู้นำประสบการณ์ทางการศึกษา	2. มีบทบาทในฐานะตัวแทนของเนื้อหาวิชา
3. กระตือรือร้นในบทบาท ความรู้สึกของผู้เรียน	3. ละเลย เจยมเยยต่อบทบาทของผู้เรียน
4. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนของหลักสูตร	4. นักเรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะออกความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร
5. ใช้เทคนิคการค้นพบด้วยตนเองของผู้เรียนเป็นกิจกรรมหลัก	5. ใช้เทคนิคการเรียนโดยการท่องจำเป็นหลัก
6. มีการเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่าการลงโทษ มีการใช้แรงจูงใจภายใน	6. มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น ระดับผลการเรียน แรงจูงใจภายนอก
7. ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการจนเกินไป	7. เกร็งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก
8. มีการทดสอบน้อย	8. มีการทดสอบสม่ำเสมอ เป็นระยะ
9. มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ	9. มุ่งเน้นการแข่งขัน
10. สอนโดยไม่ยึดติดกับห้องเรียน	10. สอนในขอบเขตของห้องเรียน
11. มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียน	11. เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย
12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการและทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน	12. มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการเป็นสำคัญ ละเลยความรู้สึกหรือทักษะทางด้านจิตพิสัย
13. มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ	13. ประเมินด้านกระบวนการเพียงเล็กน้อย

การที่ต้องปรับเปลี่ยนการสอนจากครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการให้ความสำคัญต่อผู้เรียน หรือการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเองนั้น จะทำให้ครูที่มุ่งการสอนรูปแบบใหม่ สามารถสอนอย่างมีความสุข แต่อาจสร้างความอึดอัดสับสนให้กับผู้ไม่เคยปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนทัศนคติจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือโค้ช (coach) ให้คำแนะนำใกล้ชิด ร่วมวางแผนโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ควรแนะนำให้เด็กเข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของตนให้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เด็ก

²⁸ ธนู ฤทธิกุล, “การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” วารสารวิชาการ (มิถุนายน 2542) : 44-45.

ถนัด คอยติดตามผลการทำกิจกรรมให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ให้เด็กมั่นใจในผลลัพธ์ที่ถูกต้อง ให้ปรับปรุงในสิ่งที่ยังด้อย เสริมความรู้ให้ครบตามมาตรฐาน ให้คำปรึกษาเมื่อเด็กพบปัญหาอุปสรรคและกระตุ้นให้กำลังใจในความเพียรพยายามให้กล้าคิดกล้าลองแสวงหาความรู้ที่เขาสนใจ นอกจากนี้ครูจะต้องรู้จักจุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียนรายบุคคลจากการประเมินก่อนสอน ครูออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ให้เหมาะกับจุดเด่น จุดด้อย ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลายเพราะสิ่งที่เรียนยากนั้นผ่านทางกระบวนการเรียนรู้จากของจริง ปฏิบัติจริง เป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะเรียนได้สะดวกขึ้น มีการจัดกลุ่มผู้เรียนที่สอดคล้องกับความสามารถ ปรับเวลาให้ยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนช้า ผ่านเครื่องมือช่วยการเรียนรู้ เช่น สื่อการเรียนด้วยตนเองและเทคโนโลยีช่วยเรียนที่หลากหลาย จะสนองผู้เรียนที่แตกต่างกันได้ดี และไม่เกิดปรากฏการณ์ที่สอนให้เด็กปานกลางเรียนได้ เด็กเก่งเบื่อหน่ายและเด็กอ่อนเรียนไม่ได้เลย²⁹

กิงฟ้า สินธุวงษ์ และสุลัดดา ลอยฟ้า เขียนไว้ในเอกสารการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในเรื่องบทบาทของครูที่มีต่อการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญว่าประกอบด้วย (1) ครูช่วยจัดบรรยากาศ จัดสื่อ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์งาน (2) ครูควรสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและต่อเนื่อง เป็นไปตามพัฒนาการความพร้อมของร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (3) การให้การเรียนรู้ ควรให้เหมาะกับวัย เช่น วัย 6-24 ปี เป็นวัยเรียนในสถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา การเรียนในช่วงนี้จะเป็นการเรียนรู้เพื่อให้มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมบูรณ์ครบองค์ 4 คือ การพัฒนาด้านร่างกายคือ พัฒนาทั้งกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ และสุขภาพรวม การพัฒนาทางด้านสติปัญญาคือ กระตุ้นสมองให้เติบโต ฝึกให้รู้จักกระบวนการคิดวิเคราะห์ จินตนาการ และใช้เหตุผล การพัฒนาทางด้านอารมณ์และทางด้านจิตใจ จะต้องฝึกนักเรียนให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สามารถเรียนรู้วิธีควบคุมอารมณ์ ให้มีศรัทธาและปฏิบัติตามหลักธรรมในศาสนา ผู้เรียนได้รับการฝึกหัดขัดเกลาทั้งกาย วาจา ใจ การพัฒนาด้านสังคม จะต้องฝึกนักเรียนให้เคารพปฏิบัติตามกฎและกติกาสังคม เรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น รวมถึงการเรียนรู้ มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีและมีความสุขในการเรียน (4) ครูควรรหาแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนที่หลากหลายและเพียงพอ เช่น แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม คือ การเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน สถานที่ต่าง ๆ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเรียนรู้จากเพื่อน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ (5) ครูควรมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กเกิดการเกื้อกูลกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญญาร่วมกัน (6) ครูควรปฏิบัติตนให้นักเรียนมีความศรัทธา (7) ครูต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดการเชื่อมโยงสู่การใช้ได้ในชีวิตจริง (8) ครูต้องจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแบบ

²⁹ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา 2545, 50.

เชื่อมโยงเครือข่ายทุกองค์กร เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และร่วมมือกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุด และ (9) ครูควรสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง³⁰

ทิศนา แชมมณี ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาจากกระบวนการสอน พิจารณาได้ดังนี้

1. การเตรียมการสอน ประกอบด้วย 1.1) ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ 1.2) ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย 1.3) วางแผนการสอน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักซิปปาหรืออื่น ๆ และกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 1.4) จัดเตรียม สื่อวัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สถานที่ หรือสารสนเทศ วัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ ห้องเรียน หรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อาจจำเป็นต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ ในลักษณะใหม่

2. การสอน ประกอบด้วย 2.1) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี 2.2) กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และ 2.3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับแผนให้เหมาะกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม ให้ความสนใจเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

3. การประเมินผล ประกอบด้วย 3.1) เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน และ 3.2) ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน³¹

³⁰ กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ และสุลัดดา ลอยฟ้า, อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธ์, “ตัวบ่งชี้ของผู้สอนกับผู้เรียนเป็นสำคัญ,” วารสารวิชาการ 5, 8 (สิงหาคม 2545) : 59.

³¹ ทิศนา แชมมณี, “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาและวัฒนธรรม, 2542), 38-40.

สำหรับ กรมวิชาการ ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางไว้ดังนี้ (1) วางแผนคิดกิจกรรม (2) เตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน (3) ควบคุมดูแลกระบวนการ (4) สังเกตกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้น แนะนำ (5) นำอภิปรายช่วยผู้เรียนสรุปข้อเรียน (6) เสริมความรู้ (7) ส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ และ (8) ประเมินผล³²

ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีบทบาทหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายการศึกษา วางแผนการศึกษาและพัฒนาการศึกษา ประสานโครงการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท ติดตามและประเมินผล เพื่อให้คำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาแก่กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับงบประมาณการศึกษาประจำปี และกำหนดหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา และมาตรฐานทั่วไปของการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนา “คน” สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแผนงานหลักที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) ไปสู่การปฏิบัติ โดยได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 เป็นต้นมา

ระยะแรกของการดำเนินงาน ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญมาร่วมพัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ได้แก่ (1) ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข (2) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (3) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด (4) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และ (5) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านการฝึกฝน กาย วาจา ใจ

โดยการนำสาระและกระบวนการเรียนรู้ทั้งที่เป็นของไทยและต่างประเทศ มาจัดสาระกระบวนการให้ทันสมัย เพื่อให้ครูได้นำไปใช้ในการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน

หลังจากที่ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวแล้ว ได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานได้บรรลุถึงตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง โดยวิเคราะห์และบูรณาการตัวบ่งชี้จากทฤษฎีการเรียนรู้ข้างต้น ได้ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 58 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 52 ข้อ

นำตัวบ่งชี้ที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษา นิเทศก์ นักวิชาการศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานสอน ให้คำแนะนำแก่แต่ละตัวบ่งชี้ (ตัวบ่งชี้ที่ต้องทำให้ 3 คะแนน ควรทำให้ 2 คะแนน และน่าจะทำได้ 1 คะแนน) และได้พิจารณาการจัดกลุ่ม

³² กรมวิชาการ, คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา : การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544), 4.

บทบาทของนักเรียน บทบาทครู ตามหลักและกระบวนการเรียนการสอนของโครงการประกันคุณภาพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และการจัดกลุ่มตัวบ่งชี้การเรียนการสอนของสมาคมนิเทศและพัฒนาหลักสูตร มลรัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา

จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดกลุ่มให้ชัดเจนขึ้น ได้ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 9 ข้อ ตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ สำหรับผู้ปฏิบัติได้ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

หลังจากที่ได้เผยแพร่ตัวบ่งชี้ดังกล่าว และมีผู้นำไปปฏิบัติระยะหนึ่ง ศาสตราจารย์ สุมณ อมรวิวัฒน์ ได้ปรับปรุงตัวบ่งชี้อีกครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาในหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยวิเคราะห์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต้นแบบ ปี 2541-2543 ได้ตัวบ่งชี้กระบวนการเรียนของนักเรียนและกระบวนการสอนของครู ดังนี้

ตัวบ่งชี้กระบวนการเรียนของนักเรียน ประกอบด้วย (1) นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (2) นักเรียนฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมหลากหลาย จนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง (3) นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดี และฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม (4) นักเรียนฝึกคิดหลายวิธี สร้างสรรค์จินตนาการและแสดงออกได้อย่างชัดเจนมีเหตุผล (5) นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ทดลองวิธีการแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม (6) นักเรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนและชุมชน (7) นักเรียนสนใจใฝ่รู้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างมีความสุข (8) นักเรียนฝึกระเบียบวินัย และรับผิดชอบในการทำงานจนสำเร็จ และ (9) นักเรียนฝึกประเมินผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้กระบวนการสอนของครู ประกอบด้วย (1) ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการที่ผสมผสานภูมิปัญญาไทยและความรู้สากล (2) ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้าใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ (3) ครูเข้าใจและเอาใจใส่ นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง (4) ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (5) ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง (6) ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน (7) ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้ (8) ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตโดยรวมมือกับชุมชน (9) ครูปลูกฝังระเบียบวินัย ค่านิยมและคุณธรรมตามวิถีวัฒนธรรมไทย และ (10) ครูประเมินตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน และการสอนของครูที่จำแนกไว้นี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและพฤติกรรมการสอนของครูนั้น มีลักษณะต่อเนื่องผสม

กลมกลืนกันเกินกว่าที่จะแยกตามช่วงเวลาของการเรียนการสอนได้ ตัวบ่งชี้หลายข้ออาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน³³

ในการจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ หากครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องยึดหลักการแนวคิด การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเนื่องจาก

1. ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตน เพราะผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีความคิด ความเห็น ประสบการณ์ และความชำนาญด้านต่าง ๆ ติดตัวมาด้วยกันทุกคน อาจจะมีมากน้อย ต่างกัน การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมแสดงความรู้สึกรู้สึก ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งกันและกันจะเป็นสิ่งสำคัญต่อตัวเขามาก

2. ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์ที่เรียนมาก่อนแล้ว เพราะการเรียนการสอน ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น กิจกรรมที่จัดในลักษณะปลายเปิดจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเติมรายละเอียดลงไป ดังนั้นกรอบแนวคิดอันเดียวกันอาจจะมีรายละเอียดแตกต่างกันหลากหลายวิธี ซึ่งผู้คิดอยู่ต่างกลุ่มกัน ทำให้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นได้อีก

3. ผู้เรียนให้ความสนใจบทเรียนมากขึ้น เพราะผู้เรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมที่คลุมอบหมายและสนใจอยากจะทำตนจะต้องทำอะไรบ้าง เพราะไม่รู้ตัวล่วงหน้ามาก่อน

4. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานทางด้านเนื้อหาวิชา หรือประสบการณ์ต่างกัน ดังนั้นในขณะที่ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องเข้าใจและตั้งใจฟังว่าเพื่อนพูดอะไร ผู้เรียนสามารถช่วยสอนหรือแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ในการทำงานร่วมกับผู้เรียนสามารถดึงเอาความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ร่วมกันได้

5. ผู้เรียนมีความสามัคคีกันในกลุ่ม เพราะในการทำงานรวมกลุ่มกันนี้ ผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ดังนั้นผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำไม่ใช่แข่งขันกัน³⁴

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยึดยึดความรู้นี้เนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม บทบาทผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ รับผิดชอบและวิเคราะห์วิธีการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียน

³³ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, 2545), 2-5.

³⁴ ธนู ฤทธิกุล, “การจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” วารสารวิชาการ 2, 6 (มิถุนายน 2542) : 44-45.

รู้จักวิธีการเรียนรู้ ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้จากกลุ่ม โดยผู้เรียนสร้างความรู้เชิงความคิดและสร้างสรรค์ความรู้ เช่น สังคม วัฒนธรรม ขึ้นมาด้วยตัวผู้เรียนเอง และเป็นผู้ออกความรู้เอง

กระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้แก่

1. กระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความดี ความงาม ความจริง วัยเด็กจะใช้สมองซีกขวาในการเรียนรู้ การอ่าน การฟัง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างกระบวนการคิด จินตนาการ จากการศึกษาพบว่าถ้าเด็ก ๆ ดูโทรทัศน์มากเกินไป จะไปสกัดกั้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เด็ก ๆ ทุกคนชอบฟังนิทาน เด็กจะไม่เบื่อถ้าครูสามารถเล่าเรื่องได้อย่างสนุกสนาน ได้รับความสนใจ ฝึกทักษะการฟัง ความคิด ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม โดยผ่านนิทาน จากการศึกษาพบว่านักปราชญ์สำคัญ ๆ ของโลกสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมได้จากเรื่องที่เคยได้ยินมาตอนวัยเด็ก ผู้สอนจะกระตุ้นการคิดเป็นสื่อกลางที่จะขยายการเรียนรู้เกี่ยวกับความดีและค่านิยมให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะในช่วงชีวิตของการเรียนรู้ในวัยนี้

2. กระบวนการเรียนที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะรู้คือการเชื่อมโยงความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวางและเพียงพอกับโอกาสที่จะสามารถทำงานในระดับลึกได้ และการเรียนที่จะรู้ยังหมายถึงวิธีการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ (learning how to learn) เพื่อจะได้ประโยชน์จากโอกาสทางการศึกษาที่มีให้ตลอดชีวิต กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับเพื่อที่จะรู้ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดจำแนก และการคิดเชื่อมโยง ซึ่งมีขั้นตอนและทักษะกระบวนการเรียนรู้อย่าง การเรียนรู้วิธีคิดแก้ปัญหา การคิดคาดการณ์ล่วงหน้า และการคิดสร้างสรรค์

ทักษะการคิดแก้ปัญหา เมื่อผู้เรียนเผชิญกับปัญหาควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 หยุดคิด การหยุดคิดเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหา

2.2 ค้นหาสาเหตุ วิเคราะห์ถึงเหตุที่มาของปัญหาที่แท้จริง ปัญหาบางอย่างที่เผชิญเป็นเพียงแต่ความรู้สึก ซึ่งไม่ใช่ปัญหาที่แท้จริง

2.3 การแสวงหาทางเลือก โดยคิดถึงวิธีการแก้ปัญหาพร้อมทั้งผลที่จะตามมา ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด แสวงหาทางเลือกที่ดีและมีความเป็นไปได้ เพื่อนำไปปฏิบัติหรือดำเนินการแก้ปัญหา

2.4 ปฏิบัติตามทางเลือกที่เลือกไว้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนที่เลือกไว้ในบันทึก สังเกตการกระทำอย่างละเอียด

2.5 ประเมินผลเพื่อสะท้อนผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง

การฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาทั้ง 5 ขั้นตอน จะเป็นพื้นฐานให้เกิดทักษะการตัดสินใจ การฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดเชื่อมโยง และการคิดคาดการณ์ล่วงหน้า

3. การเรียนรู้ที่จะทำและอยู่ร่วมกัน เป้าหมายของกระบวนการเรียนที่จะทำไม่ใช่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางอาชีพเท่านั้น แต่ยังสามารถได้รับความรู้ความสามารถที่กว้างขวาง ที่จะดำเนินการกับสถานการณ์ที่หลากหลายและการทำงานเป็นทีม รวมทั้งการเรียนรู้ทักษะทางสังคม ได้แก่ การเรียนรู้เรื่องราวของสภาพสังคมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ รวมทั้งประสบการณ์การทำงานอันสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นหรือในระดับกว้าง ที่มีความหลากหลายทางการศึกษาและงานต่าง ๆ

การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน โดยการพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ตนเองและการพัฒนาความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เกิดความผูกพันซึ่งกันและกันจากประสบการณ์กระบวนการกลุ่ม การทำโครงการที่ประสบความสำเร็จด้วยกัน และมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดการความขัดแย้งด้วยความมีน้ำใจ เคารพต่อคุณค่าของเสียงส่วนใหญ่ ความเข้าใจระหว่างกันและกันโดยใฝ่หาความเสมอภาคและเสรีภาพ มีค่านิยมว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มีเจตคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ และมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาได้

ทักษะการวิเคราะห์ตนเองจะเกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ในด้านดี ด้านเสียและจุดด้อย สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันในด้านความคิดและพฤติกรรมที่ปรารถนาเพื่อเปิดตนเอง การรับรู้การสะท้อนความคิดของกลุ่ม การคิดถึงผู้อื่น การสังเกตความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นเข้ามาใส่อยู่ในจิตใจของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา เสริมสร้างความมีน้ำใจเป็นทีมที่ให้เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ (constructivist) โดยผู้เรียนจะทำการสร้างสิ่งใหม่ที่ทำให้ข้อมูลมีความหมาย โดยการสร้างความรู้เชิงความคิดและความรู้เชิงสังคมวัฒนธรรม โดยจัดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความสลับซับซ้อน ด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกได้
- 2) จัดหาสภาพการณ์ทางสังคม ในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
- 3) การเชื่อมกันของสาระการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการนำเสนอที่หลากหลายและท้าทายผู้เรียน
- 4) กระบวนการเรียนรู้สะท้อนตามสภาพจริง
- 5) จุดเน้นของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีบทบาทกระตุ้นและจัดการในการเรียนรู้

6) การเรียนรู้ที่เน้นบุคลิกภาพส่วนตัวที่ได้พัฒนาดีขึ้น กระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนเสริมสร้างเป็นบุคลิกภาพส่วนตัว สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และอิสระ (assertion) มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลและสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง โดยไม่มีความก้าวร้าว (aggression) การแสดงออกที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ เป็นการแสดงออกในการป้องกันสิทธิส่วนบุคคลของผู้เรียน โดยแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา จริงใจ เหมาะสมกับสถานการณ์ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นมิตร โดยไม่ล่วงเกินสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นด้วยวิธีทางแห่งปัญญา และจากความรู้สึกนึกคิดที่ตีงามและสร้างสรรค์

4. การเรียนรู้ที่เห็นคุณค่าของตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น (self-esteem) มีพลังแห่งความเชื่อมั่นในทุก ๆ อารมณ์ ความรู้สึก การกระทำ พฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม รวมทั้งความสามารถของเรา จะมีความสัมพันธ์แบบองค์รวมและตรงกับภาพพจน์ของตนเอง การเห็นคุณค่าและความสำคัญในความเป็นมนุษย์ ทำให้ผู้เรียนตระหนักดีว่า เราคือใคร เราสามารถเป็นอะไร และสามารถทำอะไรได้ จะให้ความสำคัญแก่บุคคลอื่น (significance) รับรู้ความสามารถของตนเองและของผู้อื่น (competence) ว่าแต่ละคนมีความเก่งและความสามารถที่ไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นยังเชื่อพลังแห่งความเชื่อมั่นในตน (power) การเชื่ออำนาจในตน เชื่อในผลของการกระทำ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ลักษณะของการมุ่งอนาคต รวมทั้งมีคุณธรรม (virtue) ความดีงามกำกับความคิดและพฤติกรรม อันเป็นชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่จะพัฒนาเป็นบุคลิกภาพส่วนตนและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ อยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างสง่างาม

ผู้เรียนได้รับโอกาสเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้รับการพัฒนาสติปัญญา (intelligence quotient) เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และการควบคุมอารมณ์ (emotion quotient) โดยมีการรู้จักและรู้ทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักรอคอย รู้จักเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น รวมทั้งรู้จักรักษาสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ซึ่งจะเป็นบุคคลที่มีทั้ง IQ และ EQ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

การเรียนรู้ที่จะแสวงหาวิธีการเรียน สังคมแห่งข่าวสารเทคโนโลยีเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลจะดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (learning person) ซึ่งได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ มีเจตคติ ค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนที่ดี การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข เรียนรู้ที่จะรู้ เรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ที่จะเป็นบุคลิกภาพของตนเอง การเรียนรู้ในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์อย่าง

ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต ผู้สอนจะต้องสร้างศรัทธาและปัญญา ให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์การเรียนรู้ ให้พัฒนาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต³⁵

นอกจากนี้ ทางคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เสนอตัวอย่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไว้ดังนี้

1) สำรวจความต้องการ ชั้นแรกควรสำรวจความต้องการของผู้เรียน โดยการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ พูดคุยหรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน สำรวจความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2) เตรียมการ ครูต้องเตรียมสาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง ครูต้องเตรียมแหล่งข้อมูลที่เป็นสื่อการสอน ใบความรู้ ใบงาน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีข้อมูลที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าได้ตามความต้องการ

3) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นวิเคราะห์อภิปรายผล หรือองค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์อภิปรายกระบวนการเรียนรู้

4. การประเมินผล การประเมินผลต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้านทั้งในส่วนของกระบวนการ และผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน และประเมินตามสภาพจริง ซึ่งในการประเมินผล สามารถประเมินระหว่างการเรียนการสอน และประเมินสรุปรวม โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน (2) พิจารณาขอบเขต เกณฑ์ วิธีการและสิ่งที่จะประเมิน (3) พิจารณาองค์ประกอบและผู้ประเมินว่ามีใครบ้าง ที่จะเป็นผู้ประเมิน เช่น นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง เป็นต้น (4) เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมินหลากหลายเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการประเมิน เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม บันทึกจากผู้ปกครอง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ (5) กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน (6) วิเคราะห์ผล และจัดการข้อมูลการประเมิน และ (7) สรุปผลการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน³⁶

³⁵ กรมวิชาการ, คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 66-69.

³⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ, ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543), 24-28.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ธรรมศักดิ์ กำมะณี ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบบางประการแห่งขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนสองระดับคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาในลักษณะรวมมีระดับขวัญสูง โดยที่กลุ่มสูงก็อยู่ในระดับสูงและกลุ่มต่ำอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบแห่งขวัญในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียนทุกองค์ประกอบ ยกเว้นองค์ประกอบด้านแรงกดดันของชุมชน และเมื่อพิจารณาถึงการส่งผลระหว่างองค์ประกอบแห่งขวัญในการปฏิบัติงานกับผลการเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมแล้ว ปรากฏว่าองค์ประกอบแห่งขวัญทุกองค์ประกอบส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนทุกองค์ประกอบที่นัยสำคัญ .01 โดยที่กลุ่มสูงมีองค์ประกอบเดี่ยวที่ส่งผลคือ องค์ประกอบด้านเงินเดือนครู และกลุ่มต่ำก็มีองค์ประกอบเดี่ยวที่ส่งผลคือ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการสอน³⁷

บาทหลวงอนุชา ตำรังศักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้าน สำหรับระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีเพียงด้านกำหนดเป้าหมายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ อาคารสถานที่และการบริการ เงินเดือนและหลักสูตร สำหรับระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับ 4 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู อาคารสถานที่และการบริการ เงินเดือนและหลักสูตร (2) เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเป็นผู้นำและการจูงใจไม่มีความแตกต่างกัน สำหรับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน มีเพียงอาคารสถานที่และการบริการเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารกับขวัญในการปฏิบัติงานของครู

³⁷ ธรรมศักดิ์ กำมะณี, “องค์ประกอบบางประการแห่งขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนสองระดับคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), ข-ง.

โรงเรียนเอกชน ทั้งโดยภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05³⁸

รองรัตน์ วิเศษ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับขวัญของบุคลากรในการปฏิบัติงานในสำนักงานการศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 พบว่า

1. ผู้บริหารใช้อำนาจความเชี่ยวชาญ อำนาจอ้างอิง อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการให้รางวัล อำนาจการบังคับ อำนาจพึ่งพา และอำนาจข่าวสาร กับบุคคลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา 12 ทุกฐานอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกรายอำนาจที่ใช้กับบุคลากรแยกรายฝ่าย การใช้อำนาจกับทุกฝ่ายจะอยู่ในระดับมากทุกฐาน

2. ขวัญของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อแยกรายฝ่าย ขวัญของบุคลากรในฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ฝ่ายส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม และฝ่ายติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจของผู้บริหารกับขวัญของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในเขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์ในภาพรวม และเมื่อแยกรายอำนาจและฝ่ายแล้วส่วนมากมีความสัมพันธ์กัน³⁹

วสันต์ ชมสวัสดิ์ ได้ศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนในถิ่นกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าราชการครูในถิ่นกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความรู้สึกรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงที่สุด ด้านความรู้สึกรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานอยู่ในระดับสูงมาก ด้านความรู้สึกรับผิดชอบประสบความสำเร็จ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบใจในงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์ใน

³⁸ อนุชา ดำรงค์ศักดิ์, “การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญา-ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), บทคัดย่อ.

³⁹ รองรัตน์ วิเศษ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับขวัญของบุคลากรในการปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา 12” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2540), 87.

หน่วยงานและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง ด้านความรู้สึกมั่นคงในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง⁴⁰

วันเพ็ญ กิจกำจร ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า

1. สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารตามความคิดเห็นของคุณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นขนาดโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มวิชาพบว่า กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลากร และกลุ่มวิชาการงานอาชีพอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและแยกพิจารณาเป็นขนาดโรงเรียนและกลุ่มวิชาพบว่าอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารกับพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของคุณ โดยภาพรวมและเมื่อแยกตามขนาดโรงเรียนและกลุ่มวิชาพบว่า มีความสัมพันธ์กัน⁴¹

ไพรัช หงษ์เทียบ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 6 อยู่ในระดับมาก

⁴⁰วสันต์ ชมสวัสดิ์, “ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนที่กั้นดารสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย” (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540), 103-107.

⁴¹วันเพ็ญ กิจกำจร, “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม และมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 6 มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า มาตรฐานที่ 3 และมาตรฐานที่ 4 ส่งผลต่อด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และพฤติกรรมการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วย⁴²

ประพัฒน์ คชินทรพงศ์ ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า

1. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการเอาใจใส่ความคิดของครูและนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้⁴³

⁴²ไพรัช หงษ์เทียบ, “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

⁴³ประพัฒน์ คชินทรพงศ์, “พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

ผลการวิจัยของ ปรภายมาตร ทองอินทร์ เรื่องการปฏิบัติการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ พบว่า

1. การปฏิบัติการนิเทศการสอนของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. การปฏิบัติงานนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ คือ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงและการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครู⁴⁴

สมชาติ ประชานุกูล ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และขวัญในการทำงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่และการบริการ และด้านเงินเดือน อยู่ในระดับปานกลาง
2. การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคลและพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมส่งผลต่อขวัญในการทำงานของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5⁴⁵

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮีลี (Healy) ได้ศึกษาขวัญของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ชุมชนคาทอลิกในสหรัฐอเมริกา พบว่า ขวัญของครูต่ำเกี่ยวกับสถานภาพความมั่นคงทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการบริหาร ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การเป็นสมาชิกใหม่ และความมั่นคงในการทำงาน สภาพ

⁴⁴ ปรภายมาตร ทองอินทร์, “การปฏิบัติการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครืออัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

⁴⁵ สมชาติ ประชานุกูล, “พฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546), บทคัดย่อ.

การทำงาน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญของครู ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน การเตรียมตัวในทางวิชาการ และวุฒิบัตรของครู⁴⁶

เบนเดอร์ (Bender) ได้วิจัยขวัญของครูโรงเรียนประถมศึกษา และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่กำหนดให้ขวัญสูง ขวัญต่ำ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูอื่น ๆ เป็นอันดับรอง ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่และเงินเดือนเกี่ยวข้องกับขวัญสูง ขวัญต่ำน้อยมาก อายุและประสบการณ์ในการสอนเกี่ยวกับขวัญอย่าง เป็นนัยสำคัญทางสถิติและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป มีขวัญอยู่ในระดับสูง⁴⁷

เบนเดอร์ (Bender) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขวัญของครูโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูใหญ่ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะชี้ให้เห็นถึงขวัญของครูสูงหรือต่ำ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา
3. อายุและประสบการณ์ในการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁴⁸

โฮเวลล์ (Howell) ได้ทำการวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของคณะครูโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2517 ผลของการวิจัยพบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูมักจะสูง เมื่อครูใหญ่ยึดหลักประชาธิปไตย สนับสนุนให้ครูอาจารย์ตัดสินใจและปฏิบัติโดยไม่ด่วนตัดสินใจเสียเอง และได้พบว่าขวัญในการปฏิบัติงานของครูอาจารย์จะสูง เมื่อครูใหญ่แสดงว่ามีคุณสมบัติในทาง

---

⁴⁶Brother Vincent Healy, "A Study of Lay Teacher Morale in the Catholic Diocese Secondary Schools of the Continental United States as Revealed by a Comparison of their Responses with those of their Principals on a Morale Questionnaire," Dissertation Abstracts International 31, 6 (May 1972) : 144.

⁴⁷Edward John Bender, "W Morale of Elementary School Teacher," Dissertation Abstracts International 33, 8 (February 1972) : 3984-A.

⁴⁸Hohn E. Bender, "Morale of Elementary School Teachers," Dissertation Abstracts International (February 1973) : 3984-A.

วิชาชีพ นับถือค่าและความสำคัญของคน ทุกคนให้ความนับถือและสรรเสริญแก่ผู้ที่สมควรจะได้รับ และไม่ลังเลที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กให้ประสบความสำเร็จ⁴⁹

ซาเทนเตส (Satentes) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานของโรงเรียน 5 ตำบล ในจังหวัดโกตาบารู ฟิลิปปินส์ พบว่า

1. ลักษณะพิเศษทางส่วนตัวและสังคมเศรษฐกิจของครูไม่มีความแตกต่างกันในค่าเฉลี่ยของขวัญในการปฏิบัติงาน นอกจากมิติของขวัญในการปฏิบัติงาน 2 ประการ คือ ความสามัคคีระหว่างครู กับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการของโรงเรียน

2. ครูที่เลือกอาชีพการสอนเป็นอันดับแรก โดยไม่คำนึงถึงโรงเรียนมีขวัญในการปฏิบัติงานสูงกว่าครูที่ไม่ได้เลือกอาชีพการสอนเป็นอันดับแรก

3. สรุปได้ว่า ขวัญในการปฏิบัติงานเป็นผลผลิต สัมพันธ์ต่อทัศนคติของจิตใจและอารมณ์ของครูที่มีต่อองค์ประกอบของงาน การปฐมนิเทศและจูงใจให้เข้าทำงาน จะเป็นปัจจัยที่ปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบของงาน

4. ครูตามโรงเรียนตำบลแตกต่างกันในประเด็นที่เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานต่อไปนี้เป็น การสมานสามัคคีกับครูใหญ่หรือศึกษานิเทศก์ ความพึงพอใจในการสอน ความสมานสามัคคีระหว่างครู เงินเดือนครู สถานภาพของครู การช่วยเหลือการศึกษาของชุมชนและประเด็นที่เกี่ยวกับหลักสูตร พฤติกรรมผู้นำของครูใหญ่หรือศึกษานิเทศก์มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู⁵⁰

กิลเบิร์ต (Gilbert) ได้ทำการวิจัยพบว่า ขวัญของครูไม่ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น ขวัญดีเพราะครูกลมเกลียวกับผู้บริหาร

---

⁴⁹Varon L. Howell, "Staff Morale in Elementary Schools : Influenced by Principal Initiated Common Behavioral Incidents," Dissertation Abstracts International 34, 12 (June 1974) : 7488-A.

⁵⁰Marcelo Pusa Satentes, "Study of the Factors Related to Teacher Morale in Five School Districts in the Province of Gotabato, Philippines," Dissertation Abstracts International 35, 6 (December 1974) : 3361-62-A.

มีความกลมเกลียวระหว่างเพื่อนด้วยกัน พอใจต่อการสอน ครูระดับประถมศึกษาที่มีกำลังขวัญสูงกว่ามัธยม⁵¹

ไซแมนสกี และแมทธิวส์ (Shymansky and Mathews 1974: 157-168) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการสอน 2 แบบ พฤติกรรมของนักเรียนเกรด 5 คือ การสอนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และการสอนโดยครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมแก่นักเรียน โดยนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้อุปกรณ์การทดลอง ความสะดวกสบายในการเรียนเหมือนกัน ต่างกันที่พฤติกรรมของครูเป็นระบบแนะนำทางกับไม่แนะนำทาง ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบไม่แนะนำทางแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่มีแนวโน้ม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีทักษะในการคิดสืบสวน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบครูแนะนำทาง⁵²

เคมเปอร์ (Kemper) แห่งมหาวิทยาลัยเซาเธอร์น แคลิฟอร์เนีย ได้ทำการวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของครูใหญ่ในโรงเรียนของชาวอเมริกันเชื้อสายเม็กซิกัน ปรากฏว่า

1. มีอยู่ 4 กรณีใหญ่ที่พึงพอใจกว่าเพื่อนในการศึกษาครั้งนี้ คือ การยอมรับนับถือความสำเร็จ ความสัมพันธ์ส่วนตัวของครู ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ปกครอง
2. ปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ที่นำไปสู่ความไม่พึงพอใจในงาน ได้แก่ นโยบายของท้องถิ่นและการบริหาร ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ปกครอง การยอมรับนับถือ และสภาพการทำงาน
3. การยอมรับนับถือและความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ปกครองนั้น พบว่า มีความพึงพอใจกับไม่พึงพอใจกำลังกัน⁵³

---

⁵¹ A.R. Gilbert, "A Study of The Relationship Between School Size and Teacher Morale of Selected School in New York State," Dissertation Abstracts International 34 (1974) : 7488-A.

⁵² A. James Shymansky and Charies C. Mathews, "A Comparative Laboratory Study of the Effects of two Teaching Patterns on Certain Aspects of the Behavior of Students in Fifth Grade Science," Journal of Research in Science Teaching 2 (1974) : 157-168.

⁵³ Lawrence Barttet Kemper, "Morale of Elementary Principals in Mexican-American Poverty Schools," Dissertation Abstracts International 35, 9 (March 1975) : 5730-A.

แมรี ซูซาน วิลเลียม (Mary Susan Williams 1989 : 361) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการเรียนด้วยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาพีชคณิต” วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ก็เพื่อตัดสินว่าการเรียนด้วยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลุ่มมีผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพีชคณิต เจตคติต่อตนเองและผู้อื่น และเจตคติต่อการเรียนวิชาพีชคณิต ให้สูงขึ้นกว่าการเรียนแบบดั้งเดิม ในกลุ่มทดลองจะให้เรียนด้วยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้ 2 แบบคือ การเรียนรู้ด้วยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD และ TGT⁵⁴

เบอร์เกธ (Bergeth) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องขวัญกำลังใจของครูในภาวะวิกฤตของประเทศรัสเซีย พบว่า ปัจจัยด้านอายุและสถานที่ปฏิบัติงานมีผลต่อขวัญกำลังใจของครูที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี ที่สอนในโรงเรียนเฉพาะสาขาวิชา มีขวัญกำลังใจดีกว่าครูที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ที่สอนอยู่ในโรงเรียนสามัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁵⁵

แมคอีลริท และคนอื่น ๆ (McElreath and others) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะด้านขวัญกำลังใจของบุคลากรในคณะวิชาต่าง ๆ พบว่า ทักษะที่ดีและภารกิจต่อสถาบันมีความสัมพันธ์กันทางบวกในทุกด้าน ยกเว้นในเรื่องรายได้⁵⁶

คาร์ลเวล (Caldwel) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของความสำเร็จของอาจารย์ใหญ่ที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจของครู พบว่า ชั่วโมงสอนของครูและสถานภาพของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนที่ส่งผลสำเร็จของอาจารย์ใหญ่ต่างกันไม่ทำให้ขวัญกำลังใจของครูแตกต่างกัน⁵⁷

⁵⁴William. Mary Susan. "The Effects of Cooperative Team Learning on Student Achievement and Student Attitude in the Algebra Classroom," Dissertation Abstracts International 49 , 12 (June 1988) : 3611-A

⁵⁵Bergeth Jertrude, "The morale of the teacher in crisis : Russia 1992," Journal of Research and Development in Education (CD – ROM), 27 (1) : 24-27 Available : 1998 FBSCO (January 1983 – April 1998) : 24-27.

⁵⁶McEireath Davis and other, "A Studied view of faculty morale," Journal of Marketing for Higher Education (CD – ROM), 7 (1) : 1-8 Available : 1998 EBSCO (January 1983 – April 1998) : 22.

⁵⁷Betty J. Caldwell, "The Effects of Principal Succession on Teacher Morale," Available : UMI. A Bell & Howell (January 1997 – March 1999) : 93.

สรุป

จากการศึกษาทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยมีผู้ให้ความหมายขวัญไว้มากมายหลาย ความหมาย สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานในโรงเรียนที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จหรือ ล้มเหลว ก็คือ บุคลากร ดังนั้นผู้บริหารควรหมั่นตรวจสอบดูแลบุคลากรในเรื่องของขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้สรุปจากแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพิล (Bentley and Rempel) ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารความพอใจในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครู เงินเดือน ปริมาณการสอนหลักสูตร สถานภาพของครู ชุมชนกับการ สนับสนุนการศึกษา อาคารสถานที่และการบริการภาวะกดดันของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสอน ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ ครูจัดสิ่ง แวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ขั้นดำเนินการสอน ครูเอาใจใส่นักเรียนรายบุคคล ครูจัด กิจกรรมให้นักเรียนแสดงออก ครูส่งเสริมฝึกคิดฝึกทำ ครูส่งเสริมกิจกรรมและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ครูใช้สื่อการสอน ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูฝึกกิจกรรมรายทตามวิถีไทย ขั้นประเมินผล ครูสังเกตและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มี คุณภาพ ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ดี เก่ง และมีความสุข

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างขวัญในการปฏิบัติงานกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 73 โรงเรียน ใน 7 สำนักงานเขต โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหาร และครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงได้กำหนดรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนเพื่อเสนอความเห็นชอบจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวคือ เป็นขั้นตอนการนิยามปัญหา ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือรายงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษามาจัดทำโครงการวิจัย และเสนอขอความเห็นชอบโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย จัดสร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูลทดสอบและปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ ผู้วิจัยพัฒนานำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

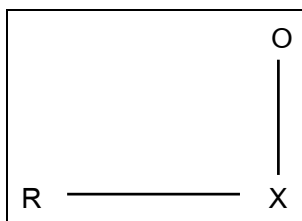
ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการร่างรายงานผลการวิจัย เสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับร่าง นำเสนอแนะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือ และการสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัย ในลักษณะของตัวอย่างกลุ่มเดียวศึกษาสถานการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one shot, non - experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม

X หมายถึง ตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนในสำนักงานเขตภาษีเจริญ สำนักงานเขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตบางพลัด สำนักงานเขตตลิ่งชัน สำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สำนักงานเขตหนองแขม และสำนักงานเขตทวีวัฒนา จำนวน 73 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนโรงเรียนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ดังนี้

1. การสุ่มโรงเรียนผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้โรงเรียนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 63 โรงเรียน โดยกระจายตามสำนักงานเขต คือ เขตภาษีเจริญ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกใหญ่ เขตหนองแขม เขตทวีวัฒนา

2. กำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหาร จำนวน 63 คน และครูปฏิบัติ

การสอนโรงเรียนละ 5 คน รวม 315 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 378 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำนักงานเขต	โรงเรียนประชากร	โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล		
			ผู้บริหาร	ครู	รวม
1. ภาษีเจริญ	13	12	12	60	72
2. บางกอกน้อย	15	10	10	50	60
3. บางพลัด	11	11	11	55	66
4. ดลิ่งชัน	16	13	13	65	78
5. บางกอกใหญ่	6	5	5	25	30
6. หนองแขม	6	6	6	30	36
7. ทวีวัฒนา	6	6	6	30	36
รวม	73	63	63	315	378

ที่มา : สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

(กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา, 2545), 23-25.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. **ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน และตำแหน่งหน้าที่

2. **ตัวแปรต้น** คือ ขวัญ ตามแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพล (Bentley and Rempel) แห่งมหาวิทยาลัยเปอร์ดู สหรัฐอเมริกา จำนวน 10 องค์ประกอบ คือ

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร (teacher rapport with principal) (X_1) หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อผู้บริหารในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถในด้านอาชีพ ความสนใจที่มีต่อครูและหน้าที่การงานของครู ความสามารถในการติดต่อสื่อสารและทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์

2.2 ความพึงพอใจในหน้าที่การงาน (satisfaction with teaching) (X_2) หมายถึง ความสัมพันธ์กับนักเรียนและความพึงพอใจในหน้าที่การสอน ครูมีขวัญกำลังใจสูงจะรักการสอน รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถในงานที่ทำ สนุกสนานกับการทำงานร่วมกับนักเรียน และปรารถนาจะยึดอาชีพครูตลอดไป

2.3 สัมพันธภาพระหว่างครู (rapport among teachers) (X_3) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน ทั้งนี้พิจารณาถึงความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ การเตรียมการสอนร่วมกัน การยอมรับในด้านความมีศีลธรรม อิทธิพล ความสนใจ ตลอดจนความสามารถของเพื่อนครู

2.4 เงินเดือน (teacher salary) (X_4) หมายถึง ความรู้สึกของครูที่มีต่อเงินเดือนที่ตนเองได้รับและนโยบายที่เกี่ยวกับเงินเดือนครู

2.5 ปริมาณการสอน (teacher load) (X_5) หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการสอน งานธุรการ งานทะเบียนต่าง ๆ งานกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการพัฒนาตนเอง

2.6 หลักสูตร (curriculum) (X_6) หมายถึง ปฏิบัติการของครูที่มีต่อหลักสูตรของโรงเรียนในด้านที่เกี่ยวกับการสนองตอบ ความต้องการของผู้เรียน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการเตรียมให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ

2.7 สถานภาพของครู (teacher status) (X_7) หมายถึง การเสาะแสวงหาเกียรติยศ ชื่อเสียง ความมั่นคง และผลประโยชน์ที่ได้จากการสอน ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.8 ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา (community support of education) (X_8) หมายถึง ความเข้าใจและความเต็มใจที่ชุมชนจะเข้ามา มีบทบาทช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน

2.9 อาคารสถานที่และการบริการ (school facility and service) (X_9) หมายถึง ความเพียงพอเหมาะสมของอาคารสถานที่ เครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประสิทธิภาพของการใช้บริการและความสะดวกในการเบิกอุปกรณ์

2.10 ภาวะกดดันของสังคม (community pressure) (X_{10}) หมายถึง ความสนใจและความคาดหวังของสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวครูในด้านความประพฤติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม

3. ตัวแปรตาม คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์เรียนรู้เต็มความสามารถสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ

3.1 ชั้นเตรียมการสอน (Y_1)

- ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
- ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

3.2 ขั้นตอนการสอน (Y₂)

- ทั่วถึง
- สร้างสรรค์
- ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่าง
  - ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่าง
  - ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
  - ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนตัวของนักเรียน
  - ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และค้นพบความรู้
  - ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
  - ครูฝึกฝนกิจกรรมรายสัปดาห์ และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย

3.3 ชั้นประเมินผล (Y₃)

- ครูสังเกตและประเมินการพัฒนาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ มี 3 ตอน โดยให้ผู้บริหารและครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียน ตำแหน่งหน้าที่ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่กำหนดตัวเลือกไว้ให้เลือก (forced choice) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับขวัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพล (Bentley and Rempel) แห่งมหาวิทยาลัยเพอร์ดู สหรัฐอเมริกา และผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามมาจาก นางสาวทองเจือ เพียรสถาพร

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามมาจาก นางสาววันเพ็ญ กิจกำจร

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ไลเคอร์ท (Likert's five rating-scale) และได้กำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับมากที่สุด มีน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน
- ระดับ 4 หมายถึง ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับมาก มีน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน
- ระดับ 3 หมายถึง ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับปานกลาง มีน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน
- ระดับ 2 หมายถึง ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับน้อย มีน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน
- ระดับ 1 หมายถึง ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง แล้วนำผลจากการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

การสร้างแบบสอบถามสร้างขึ้นเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของครูในด้านขวัญ กำลังใจและการปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจและความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัย รวมทั้งสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจเพื่อให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีของความสอดคล้อง โดยเทคนิค IOC (Index of item Objective Congruence) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามถูกต้อง สมบูรณ์ ซึ่งรายนามผู้เชี่ยวชาญอยู่ใน ภาคผนวก
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีใช้ประชากรที่ศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 4 คน เป็นจำนวน 40 คน

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามของขวัญจำนวน 30 ข้อ ทั้ง 40 ฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นของขวัญเท่ากับ .9026 และแบบสอบถามของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจำนวน 20 ข้อ ทั้ง 40 ฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเท่ากับ .9287

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. บัณฑิตวิทยาลัยทำหนังสือขอความร่วมมือกับผู้บริหารและครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้
3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยวิเคราะห์ คือ โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 63 โรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 63 คน และครูผู้สอน 315 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล 378 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้เป็นขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืนมา โดยพิจารณาคัดเลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก เพื่อจะได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ได้
2. ลงรหัสและรวบรวมค่าคะแนน
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (%)
2. การวิเคราะห์ระดับขวัญและการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ในการวิเคราะห์ข้างต้นนี้ ถือว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากคำตอบแบบสอบถามของครูตกอยู่ในช่วงระดับใด สถานภาพโรงเรียนโดยส่วนรวมเป็นแบบนั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในการวิเคราะห์ของเบส (Best)¹ ไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 แสดงว่า ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 แสดงว่า ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 แสดงว่า ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 แสดงว่า ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 แสดงว่า ขวัญหรือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญของครูในโรงเรียนกลุ่ม

กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) (Pearson's product moment correlation coefficient)

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อทราบระดับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญของครูตามแนวคิดของ เบนท์เลย์ และ เรมเพล (Bentley and Rempel) แห่งมหาวิทยาลัยเปอร์ดู สหรัฐอเมริกา และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้ตัวบ่งชี้การสอนของครู ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 63 โรงเรียน จำนวน 378 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) (Pearson's product-moment correlation coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

¹John W. Best, Research Education (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1970), 190.

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 63 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 378 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทั้ง 63 โรงเรียน จำนวน 378 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับขวัญของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร และการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 378 คน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน และตำแหน่งหน้าที่ ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน และตำแหน่งหน้าที่

		N = 378	
สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ	
เพศ			
1. ชาย	100	26.50	
2. หญิง	278	73.50	
รวม	378	100.00	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

		N = 378	
สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ	
อายุ			
1. 21 – 30 ปี	78	20.63	
2. 31 – 40 ปี	95	25.13	
3. 41 – 50 ปี	146	38.62	
4. 51 – 60 ปี	59	15.62	
รวม	378	100.00	
ระดับการศึกษา			
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	0.26	
2. ปริญญาตรี	311	82.28	
3. สูงกว่าปริญญาตรี	66	17.46	
รวม	378	100.00	
ประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน			
1. 1 – 10 ปี	191	50.53	
2. 11 – 20 ปี	90	23.81	
3. 21 – 30 ปี	77	20.37	
4. 31 ปีขึ้นไป	20	5.29	
รวม	378	100.00	
ตำแหน่งหน้าที่			
1. ผู้บริหารโรงเรียน	63	16.67	
2. ครูผู้สอน	315	83.33	
รวม	378	100.00	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 เป็นเพศหญิง จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 73.50 เป็นเพศชาย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.62 และอายุระหว่าง 50 – 60 ปี น้อยที่สุด จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.61 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 82.28 และจบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.26 และมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน น้อยที่สุด อายุ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.29

ตอนที่ 2 ระดับขวัญของครูและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาระดับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4 - 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับขวัญของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

			N = 63
ขวัญของครู	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร	3.58	0.76	มาก
2. ความพอใจในหน้าที่การงาน	3.82	0.76	มาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างครู	3.19	0.87	ปานกลาง
4. เงินเดือน	3.28	0.85	ปานกลาง
5. ปริมาณการสอน	3.22	0.89	ปานกลาง
6. หลักสูตร	3.09	0.70	ปานกลาง
7. สถานภาพของครู	3.28	0.95	ปานกลาง
8. ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา	3.23	0.79	ปานกลาง
9. อาคารสถานที่และการบริหาร	3.35	0.79	ปานกลาง
10. ภาวะกดดันของสังคม	3.19	0.91	ปานกลาง
รวม (X_{tot})	3.32	0.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับขวัญของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$, S.D. = 0.33) เมื่อแยกพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบ ตามลำดับดังนี้ ความพอใจในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.76) และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.76) และมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง 8 องค์ประกอบ ตามลำดับดังนี้ อาคารสถานที่และการบริการ ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.79) เงินเดือน ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.85) สถานภาพของครู ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.95) ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.79) ปริมาณการสอน ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = 0.89) ความสัมพันธ์ระหว่างครู ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.87) ภาวะกดดันของสังคม ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.91) และหลักสูตร ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.70)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

			N = 63
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ
1. ชั้นเตรียมการสอน	3.79	0.66	มาก
1.1 การเตรียมการสอน	3.80	0.67	มาก
1.2 จัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้	3.29	0.68	มาก
2. ชั้นดำเนินการสอน	3.81	0.65	มาก
2.1 เอาใจใส่นักเรียนรายบุคคล	3.81	0.65	มาก
2.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออก	3.90	0.64	มาก
2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดปรับปรุงตนเอง	3.68	0.73	มาก
2.4 ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.84	0.64	มาก
2.5 ใช้สื่อเพื่อฝึกคิดและแก้ปัญหา	3.81	0.65	มาก
2.6 ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.81	0.65	มาก
2.7 ฝึกฝนกิจกรรมรายทตามวิถีไทย	3.84	0.64	มาก
3. ชั้นประเมินผล	3.76	0.69	มาก
3.1 ประเมินพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.76	0.69	มาก
รวม (Y_{tot})	3.80	0.67	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.67) และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละขั้นตอน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอนตามลำดับดังนี้ ชั้นดำเนินการสอน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.65) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.64) ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.64) ฝึกฝนกิจกรรมรายทตามวิถีไทย ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.64) เอาใจใส่นักเรียนรายบุคคล ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.65) ใช้สื่อเพื่อฝึกคิดและแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.65) ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.65) ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดปรับปรุงตนเอง ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.76) ชั้นเตรียมการสอน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.66) การเตรียมการสอน ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.67) จัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.68) และชั้นประเมินผล ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.69) ประเมินผลพัฒนาการผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.69)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร กับผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y _{tot}
X ₁	.300**	.283**	.245**	.298**
X ₂	.358**	.219**	.285**	.341**
X ₃	.145**	.132*	.116*	.141**
X ₄	.271**	.283**	.241**	.291**
X ₅	-.177	-.082	-.095	-.097
X ₆	-.007	-.032	-.033	-.029
X ₇	.257**	.252**	.224**	.264**
X ₈	.230**	.238**	.225**	.249**
X ₉	.298**	.292**	.235**	.301**
X ₁₀	-.047	-.089	-.088	-.085
X_{tot}	.344**	.327*	.278**	.342**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 6 ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมขวัญของครู (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .342 เมื่อแยกพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร (X₁) มีความสัมพันธ์กับ ชั้นเตรียมการสอน (Y₁) ชั้นดำเนินการสอน (Y₂) ชั้นประเมินผล (Y₃) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพอใจในหน้าที่การงาน (X₂) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y₁) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวมในระดับปานกลาง ชั้นดำเนินการสอน (Y₂) และชั้นประเมินผล (Y₃) ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสัมพันธ์ระหว่างครู (X₃) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y₁) ชั้นดำเนินการสอน

(Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เงินเดือน (X_4) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปริมาณการสอน (X_5) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ไม่สัมพันธ์กัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หลักสูตร (X_6) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ไม่สัมพันธ์กัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สถานภาพของครู (X_7) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา (X_8) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาคารสถานที่และการบริการ (X_9) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และภาวะกดดันของสังคม (X_{10}) มีความสัมพันธ์กับชั้นเตรียมการสอน (Y_1) ชั้นดำเนินการสอน (Y_2) ชั้นประเมินผล (Y_3) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y_{tot}) โดยภาพรวม ไม่สัมพันธ์กัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อแยกพิจารณาขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าขวัญมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสามขั้นของการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 7 องค์ประกอบ ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครู เงินเดือน สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา และอาคารสถานที่และการบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .116 กับ .358

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร และทราบความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 63 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน จำนวน 378 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร สร้างขึ้นตามแนวคิดของ เบนท์เลย์ และเรมเพล (Bentley and Rempel) แห่งมหาวิทยาลัยเปอร์ดู สหรัฐอเมริกา และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามตัวบ่งชี้การสอนของครู ซึ่งศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) (Pearson's product moment correlation coefficient)

ข้อค้นพบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปข้อค้นพบดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 378 คน พบว่า เป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 73.50 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.62 โดยมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.28 มีประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่าง 1 – 10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.53 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.33
2. ระดับขวัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่การงาน มีระดับขวัญอยู่ในระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างครูเงินเดือน ปริมาณการสอน หลักสูตร สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา อาคารสถานที่และการบริหาร และภาวะกดดันของสังคม มีระดับขวัญอยู่ในระดับปานกลาง

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า มีระดับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาตามขั้นการจัดการเรียนการสอน พบว่า ชั้นเตรียมการสอน ชั้นดำเนินการสอน และชั้นประเมินผล มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด

4. ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .342 เมื่อแยกพิจารณาแต่ละตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่การทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครู เงินเดือน สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา อาคารสถานที่และการบริการ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรปริมาณการสอน หลักสูตร และภาวะกดดันของสังคม ไม่สัมพันธ์กัน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่า ระดับขวัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญทางด้านงานบริหารมากกว่าการให้ขวัญและกำลังใจผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ธรรมศักดิ์ กำมะณี ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบบางประการแห่งขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนสองระดับคุณภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาในลักษณะรวมมีระดับขวัญสูง โดยที่กลุ่มสูงก็อยู่ในระดับสูงและกลุ่มต่ำอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบแห่งขวัญในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียนทุกองค์ประกอบ ยกเว้นองค์ประกอบด้านแรงกดดันของชุมชน และเมื่อพิจารณาถึงการส่งผลระหว่างองค์ประกอบแห่งขวัญในการปฏิบัติงานกับผลการเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมแล้ว ปรากฏว่าองค์ประกอบแห่งขวัญทุกองค์ประกอบส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนทุกองค์ประกอบที่นัยสำคัญ .01 โดยที่กลุ่มสูงมีองค์ประกอบเดี่ยวที่ส่งผลคือ องค์ประกอบด้านเงินเดือนครู และกลุ่มต่ำก็มีองค์ประกอบเดี่ยวที่ส่งผลคือ องค์ประกอบด้านความพึงพอใจในการสอน เช่นเดียวกับ บาทหลวงอนุชา ดำรงค์ศักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 4 ด้าน

สำหรับระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีเพียงด้านกำหนดเป้าหมายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ อาคารสถานที่และการบริการ เงินเดือน และหลักสูตร สำหรับระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ในเขตสังฆมณฑลราชบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับ 4 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนครู อาคารสถานที่และการบริการ เงินเดือน และหลักสูตร (2) เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเป็นผู้นำและการจูงใจไม่มีความแตกต่างกัน สำหรับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเขตสังฆมณฑลราชบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน มีเพียงอาคารสถานที่และการบริการเท่านั้นที่มีความแตกต่างกัน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารกับขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ทั้งโดยภาพรวมและแยกเป็นรายด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วน รongรัตน์ วิเศษ ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับขวัญของบุคลากรในการปฏิบัติงานในสำนักงานการศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 12 พบว่า (1) ผู้บริหารใช้อำนาจความเชี่ยวชาญอำนาจอ้างอิง อำนาจตามกฎหมาย อำนาจการให้รางวัล อำนาจการบังคับบัญชา อำนาจพึงพา และอำนาจข่าวสารกับบุคคลที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา 12 ทุกฐานอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกรายอำนาจที่ใช้กับบุคลากรแยกรายฝ่าย การใช้อำนาจกับทุกฝ่ายจะอยู่ในระดับมากทุกฐาน (2) ขวัญของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อแยกรายฝ่าย ขวัญของบุคลากรในฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ฝ่ายส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม และฝ่ายติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง (3) ความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจของผู้บริหารกับขวัญของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์ในภาพรวม และเมื่อแยกรายอำนาจและฝ่ายแล้ว ส่วนมากมีความสัมพันธ์กัน ในขณะที่ วสันต์ ชมสวัสดิ์ ได้ศึกษาขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนในถิ่นกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าราชการครูในถิ่นกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความรู้สึกรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงที่สุด ด้านความรู้สึกรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานอยู่ในระดับสูงมาก ด้านความรู้สึกรับผิดชอบสำเร็จ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบใจในงานที่ปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงานและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง และ สมชาติ ประชานุกูล ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อขวัญในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า (1) พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวม และรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

และขวัญในการทำงานของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกจำแนกรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่และการบริการ และด้านเงินเดือนอยู่ในระดับปานกลาง (2) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล และพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมส่งผลต่อขวัญในการทำงานของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 ในขณะที่ เบนเดอร์ (Bender) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขวัญของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูใหญ่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะชี้ให้เห็นถึงขวัญของครูสูงหรือต่ำ ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา อายุและประสบการณ์ในการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับขวัญของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร เมื่อ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวม ครูมีการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ทั้ง 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นเตรียมการสอน ชั้นดำเนินการสอน และชั้นประเมินผล ครูมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ชั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นที่จะมีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วันเพ็ญ กิจกำจร ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่า (1) สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นขนาดโรงเรียนพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นกลุ่มวิชา พบว่า กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มวิชาการงานอาชีพอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาไทย และกลุ่มสังคมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและแยกพิจารณาเป็นขนาดโรงเรียนและกลุ่มวิชาพบว่า อยู่ในระดับมาก (2) สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารกับพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวม และเมื่อแยกตามขนาดโรงเรียน และกลุ่มวิชาพบว่า มีความสัมพันธ์กัน ในขณะที่ ไพรัช หงษ์เทียบ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า (1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่ามาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 6 อยู่ในระดับมาก (2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม และมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 6 มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (3) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐาน

คุณภาพการศึกษาส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า มาตรฐานที่ 3 และมาตรฐานที่ 4 ส่งผลต่อด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน และพฤติกรรมการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วย และ ประพัฒน์ คชินทรพงศ์ ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า (1) พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และด้านการเอาใจใส่ผลผลิตของครูและนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (3) พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ การประสานงานด้านการใช้หลักสูตร การนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน และการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ส่วน ประกายมาศทองอินทร์ วิจัยเรื่องการปฏิบัติการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครือข่ายสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา พบว่า (1) การปฏิบัติการนิเทศการสอนของโรงเรียนในเครือข่ายสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครือข่ายสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) การปฏิบัติการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนในเครือข่ายสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา คือ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงและการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครู

3. ผลการวิจัยพบว่า ขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมขวัญของครูมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .342 เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่าขวัญมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 3 ชั้นของการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 7 รายด้าน ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความพอใจในหน้าที่การงาน ความสัมพันธ์ระหว่างครู เงินเดือน สถานภาพของครู ชุมชนกับการสนับสนุนการศึกษา และอาคารสถานที่และการบริการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .116 กับ .358 ส่วนอีก 3 ด้าน คือ ปริมาณการสอน หลักสูตร ภาวะกดดันของสังคม ไม่สัมพันธ์กันกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขวัญและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา ดังนี้

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ควรจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนจะได้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เช่น ส่งเสริมในด้านสวัสดิการต่าง ๆ การตอบแทนผลงานด้วยการให้รางวัลหรือโบนัส รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนให้ได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน เช่น การลาศึกษาต่อ การศึกษาดูงาน การทำผลงานเพื่อเลื่อนระดับ ทั้งนี้ย่อมจะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

3. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงวิธีการทำงาน โดยยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ การยอมรับความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ขวัญและกำลังใจ ตลอดจนบรรยากาศในองค์กรดีขึ้น

4. ผู้บริหารควรพิจารณาจากบรรยากาศในหน่วยงานว่ามีความร่าเริงแจ่มใส สมาชิกมีความพอใจในการปฏิบัติงาน ยอมรับในงานทุกอย่างด้วยความเต็มใจ มีความปรารถนาดี มีไมตรีจิตต่อกัน มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีความภูมิใจในองค์กร พุดถึงแต่สิ่งดี เต็มใจปฏิบัติตามระเบียบ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะร่วมกันแก้ไขปัญหาย่างเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ย่อมจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงการพิจารณาความดีความชอบให้กับบุคลากรอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่นและเต็มใจ อันจะทำให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับขวัญและพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการสำรวจความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น การสัมภาษณ์ การเฝ้าสังเกตพฤติกรรม ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับขวัญในระดับโรงเรียน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาดูว่าโรงเรียนใด ขนาดใด มีระดับขวัญอยู่มากน้อยเพียงใด จะได้นำมาหาแนวทางพัฒนา ส่งเสริมต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ และสุลัดดา ลอยฟ้า. อ้างถึงใน กาญจนา ไชยพันธ์. “ตัวบ่งชี้ของผู้สอนกับผู้เรียนเป็นสำคัญ.” วารสารวิชาการ (สิงหาคม 2545) : 59.

กรมวิชาการ. คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา : การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

_____. คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544.

กรมสามัญศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ม.ป.ท., 2542.

ทิตินา แชมมณี. “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.” หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, 2542. 38-40.

ธนู ฤทธิกุล. “การจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.” วารสารวิชาการ (มิถุนายน 2542) : 44-45.

ธรรมศักดิ์ กำมะณี. “องค์ประกอบบางประการแห่งขวัญในการปฏิบัติงานของครูที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนสองระดับคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.

ประกายมาตร ทองอินทร์. “การปฏิบัติการนิเทศการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเครือข่ายกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ประพัฒน์ คชินทรพงศ์. “พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ เพลทสเน็ตฟิล์ม, 2535.

ประสิทธิ์ จันท์ธาดา และคณะ. ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทคัมปายอินเมจิง จำกัด, 2541.

ไพรัช หงษ์เทียบ. “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

รองรัตน์ วิเศษ. “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับขวัญของบุคลากร ในการปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เขตการศึกษา 12.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, 2540.

วิจิตร อวาทกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, 2542.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : แอล พี เพรส, 2542.

วันเพ็ญ กิจกำจร. “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

วสันต์ ชมสวัสดิ์. “ขวัญในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนที่กัณฑ์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540.

สำนักการศึกษา, กรุงเทพมหานคร. รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.

กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา, 2543.

_____. แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2545.

_____. รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักการศึกษา, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.

_____. เอกสารประกอบการศึกษด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

_____. ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, 2545.

สถิต กองคำ. มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหาร. นครราชสีมา : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2540.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. การบริหารงานบุคคลในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิต

พัฒนบริหารศาสตร์, 2540.

สมชาติ ประชานุกูล. “พฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อขวัญในการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

สมชาย เทพแสง. “การปฏิบัติการเรียนรู้ CHILD-CENTRED.” วารสารวิชาการ

(เมษายน 2542) : 67-68.

สุเทพ บุญอ่อน. “แนวดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.”

ใน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ บรรณาธิการ. ม.ป.ท., 2542.

อนุชา ดำรงค์ศักดิ์. “การศึกษาพฤติกรรมบริหารของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนเอกชนในเขตสังฆมณฑลราชบุรี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

ภาษาอังกฤษ

Bender, John Edward. “W Morale of Elementary School Teacher.” Dissertation Abstracts International 38, 8 (February 1972) : 3984-A.

Bentley, Ralph R., and Averno M. Rempel. Manual for the Purdue Teacher Opinionnaire. West Lafayette : Indiana University Bookstore, 1970.

Caldwell, Betty J. “The Effects of Principal Succession on Teacher Morale.”
Available : UMI. A Bell & Howell (January 1997 – March 1999) : 93.

Davis, Keith. Human Relation at Work. 2nd ed. New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1962.

Davis, Ralph C. Fundamentals to Top Management. New York : Harper Brothers Co., 1997.

Ellembeurg. “Factors Affecting Teacher Morale.” NASSP Bulletin 56, 368 (December 1972) : 37-45.

Flippo, Edwin B. Principle of Personnel Management. New York : McGraw-Hill Book Co., 1975.

Healy, Vincent Brother. “A Study of Lay Teacher Morale in the Catholic Diocess Secondary Schools of the Continental United States as Revealed by a Comparison of their Responses with those of their Principals on a Morale Questionnaire.” Dissertation Abstracts International 31, 6 (May 1972) : 144.

Jucias, Michael J. Personnel Management. Illinois : Richard D. Irwin, Inc., 1971.

Katz, Daniel, and Robert, Kahn. The Social Psychology Organization. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons, 1978.

Maslow, A.H. "A Theory of Human Motivation : The Psychological Review."

(July 1967) : 25.

Moore, David G., and Robert K. Burns. Human Relation at Work. New York :

McGraw-Hill Book Company, Inc., 1962.

Sammeps, Norman L. "Factor Influencing Teacher Morale in Selected Secondary

Schools." Dissertation Abstracts International (September 1977) : 896.

Satentes, Marcell Pusa. " Study of the factors Related to Teacher Morale in Five

School Districts in the Province of Gotabato, Phillippines." Dissertation Abstracts International 35, 6 (December 1974) : 3361-62-A.

Watson, Goodwin. "Fire Factors in Morale." in Goodwin Watson. ed. New York :

Rinehart and Winston, Inc., 1942.

Waston, Haut F. "Positive Teacher Morale : The Principal's Responsibility."

NASSP Bulletin 60 (April 1967) : 4-7.

Wiles, Kimball. Supervision for Better School. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey :

Prentice-Hall, Inc., 1967.

William, Mary Susan. "The Effects of Cooperative Team Learning on Student

Achievement and Student Attitude in Algebra Classroom." Dissertation Abstracts International 49, 12 (June 1988) : 3611-A.

Yolder, Dale. Personnel Principles and Policies. Tokyo : Maruzen Company, Ltd.,

1998.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคผนวก สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือ ขอทดลองเครื่องมือ
และขอความอนุเคราะห์ให้การเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 0520.203.2/977

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

5 กันยายน 2547

เรื่อง ขอมความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวรัตนา ดีศาลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร”

ดังนั้นจึงขอมความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชม ชินะตั้งกูร)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร 0 3421 9136

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

.....

1. นางสาวรัตนา ดีศาลา กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สาขาวัดผลการศึกษา
ตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
โรงเรียนวัดทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. นางเกศรินทร์ เสนาะเมือง กศ.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาการวัดผล
และประเมินผลการศึกษา
อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนวัดบางปะกอก สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. นางจุฑาวดี ทาหล้า กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนวัดโพธิ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. นางสาวลักษณ์ เกาเต๊ะ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สาขาวัดผลการศึกษา
อาจารย์ 2 ระดับ 7
โรงเรียนวัดรัษฎาภิฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร
5. นางภาณุมาศ หาญสาริกิจ กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
วิชาเอกภาษาไทย
อาจารย์ 3 ระดับ 8
โรงเรียนวัดช่องนนทรี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ที่ ศธ 0520.203.2/1049

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

25 กันยายน 2547

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดบางปะกอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในสถานศึกษาของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร 0 3421 9136

รายชื่อโรงเรียนขอทดลองเครื่องมือ

.....

1. โรงเรียนวัดบางปะกอก สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนวัดโพธิ์แก้ว สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
3. โรงเรียนวัดยายร่ม สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนวัดสี่สุก สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
5. โรงเรียนวัดบางกระดี สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
6. โรงเรียนวัดกก สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
7. โรงเรียนสามัคคีบำรุง สำนักงานเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
8. โรงเรียนวัดนินสุขาราม สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
9. โรงเรียนวัดสน สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
10. โรงเรียนบางประทุนนอก สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) /พิเศษ

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
นครปฐม 73000

28 ตุลาคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้บริหารโรงเรียน

ด้วย นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 4 คน ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งครูผู้สอนทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 034243435, 034218788

ปณิธานของบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งมั่นให้บริการ พัฒนางานให้มีคุณภาพ”

รายชื่อโรงเรียนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล

.....

สำนักงานเขตภาษีเจริญ

1. โรงเรียนวัดนิมมานรดี
2. โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม
3. โรงเรียนวัดอ่างแก้ว
4. โรงเรียนวัดชัยฉิมพลี
5. โรงเรียนวัดโคกนอน
6. โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ย
7. โรงเรียนวัดโตนด
8. โรงเรียนวัดกำแพง
9. โรงเรียนวัดทองศาลางาม
10. โรงเรียนวัดวิจิตรการนิมิตร
11. โรงเรียนวัดประดู่(พวงอุทิศ)
12. โรงเรียนบางจาก

สำนักงานเขตบางพลัด

23. โรงเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
24. โรงเรียนวัดศิริไอยสวรรค
25. โรงเรียนวัดเปาโรหิตย์
26. โรงเรียนวัดเทพการ
27. โรงเรียนวัดฉัตรแก้วจงกลณี
28. โรงเรียนวัดวิมุตยาราม
29. โรงเรียนวัดบางพลัด
30. โรงเรียนวัดคฤหบดี
31. โรงเรียนวัดรวก
32. โรงเรียนสามัคคีสุทธาวาส
33. โรงเรียนบางยี่ขันวิทยาคม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สำนักงานเขตบางกอกน้อย

13. โรงเรียนวัดวิเศษการ
14. โรงเรียนวัดเจ้าอาม
15. โรงเรียนวัดโพธิ์เรียง
16. โรงเรียนวัดยางสุทธาราม
17. โรงเรียนวัดศรีสุตาราม
18. โรงเรียนวัดบางเสาธง
19. โรงเรียนวัดสุวรรณาราม
20. โรงเรียนวัดมะลิ
21. โรงเรียนวัดอัมพวา
22. โรงเรียนวัดคุลีตาราม

สำนักงานเขตตลิ่งชัน

34. โรงเรียนวัดไก่อเตี้ย
35. โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา
36. โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน
37. โรงเรียนฉิมพลี
38. โรงเรียนวัดทอง
39. โรงเรียนวัดโพธิ์
40. โรงเรียนวัดอินทราวาส
41. โรงเรียนวัดปากน้ำฝั่งเหนือ
42. โรงเรียนวัดประสาธ
43. โรงเรียนวัดรัฏฐาฐาน
44. โรงเรียนวัดตลิ่งชัน
45. โรงเรียนวัดช่างเหล็ก
46. โรงเรียนวัดมะกอก

สำนักงานเขตบางกอกใหญ่

47. โรงเรียนวัดราชสิทธิาราม
48. โรงเรียนวัดท่าพระ
49. โรงเรียนวัดประตู่ฉิมพลี
50. โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์
51. โรงเรียนวัดตี่วด

สำนักงานเขตหนองแขม

52. โรงเรียนวัดหนองแขม
53. โรงเรียนวัดอุดมรังสี
54. โรงเรียนประชาบำรุง
55. โรงเรียนบ้านขุนประเทศ
56. โรงเรียนคลองบางแกก
57. โรงเรียนวัดศรีนวลธรรมวิมล

สำนักงานเขตทวีวัฒนา

58. โรงเรียนคลองตันไทร
59. โรงเรียนคลองทวีวัฒนา
60. โรงเรียนคลองบางพรหม
61. โรงเรียนคลองมหาสวัสดิ์
62. โรงเรียนวัดปุณณवास
63. โรงเรียนตั้งพิรุพห้ธรรม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคผนวก ข สงวนลิขสิทธิ์
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารเป็นผู้ตอบ 1 ท่าน ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบจำนวน 4 ท่าน

2. แบบสอบถามนี้จัดทำโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. คำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ไม่มีผลต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง

4. แบบสอบถามมี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับขวัญ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก)

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูโรงเรียนในกลุ่มกรุงธนเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย 3 ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1.	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ( ) ผู้บริหารโรงเรียน ( ) ครูผู้สอน	
2.	เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง	
3.	อายุ ( ) 21 – 30 ปี ( ) 31 – 40 ปี ( ) 41 – 50 ปี ( ) 51 – 60 ปี	
3.	ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี	
5.	ระยะเวลาในการทำงานที่โรงเรียนปัจจุบัน ( ) 1 – 10 ปี ( ) 11 – 20 ปี ( ) 21 – 30 ปี ( ) 31 ปีขึ้นไป	

ตอนที่ 2 ขวัญ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตรงกับการปฏิบัติงานของท่านมากที่สุด

ข้อ ที่	โรงเรียนของท่านมีขวัญในการ ปฏิบัติงานต่อไปนี้อย่างไร	ระดับขวัญ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1.	ผู้บริหารมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ ครู-อาจารย์	.....	.....	.....	.....	.....	
2.	ผู้บริหารให้คำแนะนำและยกย่องการ ปฏิบัติงานของครู-อาจารย์	.....	.....	.....	.....	.....	
3.	ระบบและวิธีการติดต่อระหว่างครู- อาจารย์และผู้บริหารได้กำหนดไว้ เป็นอย่างดี	.....	.....	.....	.....	.....	
4.	อาชีพครูช่วยให้ท่านประสบความสำเร็จ ในชีวิต	.....	.....	.....	.....	.....	
5.	ท่านรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จและ เหมาะสมในตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	.....	.....	.....	.....	.....	
6.	อาชีพครูทำให้ท่านได้รับคุณค่าทั้ง ทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ	.....	.....	.....	.....	.....	
7.	ครู-อาจารย์ให้ความร่วมมือซึ่งกัน และกันอย่างดี เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ ประสงค์ร่วมกันทั้งทางด้านส่วนตัว และด้านอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....	
8.	ครู-อาจารย์ขาดความสามัคคีและ แบ่งแยกพวกอยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....	
9.	ในโรงเรียนของท่าน ครูเก่ายอมรับ ครูใหม่ และอาวุโสน้อยกว่าในฐานะ เพื่อนร่วมงาน	.....	.....	.....	.....	.....	
10.	ท่านพอใจในนโยบายการพิจารณา ความดีความชอบ	.....	.....	.....	.....	.....	
11.	ครู-อาจารย์มีความเข้าใจเป็นอย่างดี เกี่ยวกับนโยบายการพิจารณาความดี ความชอบในการขึ้นเงินเดือน	.....	.....	.....	.....	.....	
12.	อัตราเงินเดือนที่กำหนดไว้นั้น เหมาะสมและยุติธรรมดีแล้ว	.....	.....	.....	.....	.....	

ข้อ ที่	โรงเรียนของท่านมีขวัญในการ ปฏิบัติงานต่อไปอย่างไร	ระดับขวัญ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
13.	จำนวนชั่วโมงการสอนของคุณ-อาจารย์ แต่ละคนยังไม่เหมาะสม	.....	.....	.....	.....	.....	
14.	ทางโรงเรียนจัดตารางสอนให้ท่าน อย่างเป็นธรรมชาติ	.....	.....	.....	.....	.....	
15.	เนื่องจากการสอนที่ท่านได้รับ มอบหมายมีมาก จึงทำให้ท่านไม่ สามารถประกอบกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนได้	.....	.....	.....	.....	.....	
16.	หลักสูตรของโรงเรียนมีความสมดุล เป็นอย่างดี	.....	.....	.....	.....	.....	
17.	หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนจำเป็นต้อง ปรับปรุงอีกมาก	.....	.....	.....	.....	.....	
18.	หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้จะไม่ช่วย ให้นักเรียนบรรลุถึงวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่วางไว้ได้	.....	.....	.....	.....	.....	
19.	ตำแหน่งหน้าที่ในการสอนทำให้ท่าน มีฐานะในสังคมที่ต้องการ	.....	.....	.....	.....	.....	
20.	ถ้าท่านสามารถที่จะเลือกอาชีพได้ อีกครั้งหนึ่ง ท่านจะเลือกอาชีพครู	.....	.....	.....	.....	.....	
21.	ท่านจะแนะนำให้นักเรียนที่มีความ สามารถสูงเลือกอาชีพครู	.....	.....	.....	.....	.....	
22.	ท่านต้องเสียเวลาให้กับสังคมภายนอก โรงเรียนอย่างไม่มีเหตุผล	.....	.....	.....	.....	.....	
23.	ท่านมีความพอใจที่ได้ทำงานร่วมกับ ชุมชนต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....	
24.	ท่านมีส่วนร่วมให้ประชาชนส่วนใหญ่ ในสังคมเข้าใจและเห็นคุณค่าของการ ศึกษา	.....	.....	.....	.....	.....	
25.	ทางโรงเรียนได้จัดวัสดุอุปกรณ์ใน การสอนให้เพียงพอ	.....	.....	.....	.....	.....	
26.	ทางโรงเรียนได้จัดบริการด้านธุรการ ให้กับครู-อาจารย์เพียงพอ	.....	.....	.....	.....	.....	

ข้อ ที่	โรงเรียนของท่านมีขวัญในการ ปฏิบัติงานต่อไปนี้อย่างไร	ระดับขวัญ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
27.	แนวปฏิบัติในการใช้อุปกรณ์และ บริการต่าง ๆ ได้กำหนดไว้อย่าง ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ	.....	.....	.....	.....	.....	
28.	เป็นการยากสำหรับครู-อาจารย์ที่จะ ทำตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม	.....	.....	.....	.....	.....	
29.	สังคมต้องการให้ครู-อาจารย์ทำตัวให้ เหมาะสมในทุกภาวะ	.....	.....	.....	.....	.....	
30.	สังคมมีอิทธิพลเป็นเหตุให้ท่านทำหน้าที่ ของครูได้ไม่เต็มที่	.....	.....	.....	.....	.....	

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับกรปฏิบัติงานของท่านมากที่สุด

ข้อ ที่	ครูผู้สอนในโรงเรียนของท่านมีการจัด การเรียนการสอนต่อไปนี้ในระดับใด	ระดับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1.	ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียน การสอน ขั้นเตรียมการ เตรียมตนเองให้พร้อมด้วยการศึกษาหา ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร จุดประสงค์การ เรียนรู้ ข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ รวมถึง ทักษะที่มุ่งเน้นในรายวิชาที่สอน	.....	.....	.....	.....	.....	
2.	สำรวจความพร้อมของผู้เรียนในด้าน ความรู้และทักษะพื้นฐาน ความสามารถ ความถนัดและความสนใจ	.....	.....	.....	.....	.....	
3.	สำรวจและเตรียมแหล่งข้อมูลสำหรับ ผู้เรียนเพื่อการศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่าง ๆ ในรายวิชาที่เรียน	.....	.....	.....	.....	.....	
4.	จัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วนและสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	.....	.....	.....	.....	.....	

ข้อ ที่	ครูผู้สอนในโรงเรียนของท่านมีการจัด การเรียนการสอนต่อไปในระดับใด	ระดับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
	ขั้นดำเนินการ						
5.	ใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....	
6.	ใช้เทคนิควิธีการที่กระตุ้นความคิด จินตนาการ และการแสดงออกในการ สร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน	.....	.....	.....	.....	.....	
7.	ใช้กิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติ	.....	.....	.....	.....	.....	
8.	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับ ผู้เรียน ผู้เรียนกับกลุ่ม และผู้เรียนกับครู	.....	.....	.....	.....	.....	
9.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าและเรียนรู้ ด้วยกันเป็นกลุ่ม	.....	.....	.....	.....	.....	
10.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนด และเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน	.....	.....	.....	.....	.....	
11.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้	.....	.....	.....	.....	.....	
12.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบกระบวนการ หรือวิธีการเรียนรู้ของตน	.....	.....	.....	.....	.....	
13.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งค้นคว้า ต่าง ๆ อย่างหลากหลาย	.....	.....	.....	.....	.....	
14.	จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และ การปฏิบัติกิจกรรม	.....	.....	.....	.....	.....	
15.	ใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัย ความสนใจและ ความสามารถของผู้เรียน บทเรียนและ เทคนิควิธีสอน	.....	.....	.....	.....	.....	
16.	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และอภิปราย การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวัน	.....	.....	.....	.....	.....	
17.	เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของ ผู้เรียนเข้ากับชีวิตจริง	.....	.....	.....	.....	.....	

ข้อ ที่	ครูผู้สอนในโรงเรียนของท่านมีการจัด การเรียนการสอนต่อไปในระดับใด	ระดับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
18.	ขั้นประเมินผล ประเมินครอบคลุมทั้งกระบวนการ ผลงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	.....	.....	.....	.....	.....	
19.	ผู้เรียนได้มีโอกาสประเมินตนเองและเพื่อน	.....	.....	.....	.....	.....	
20.	นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา การเรียนของผู้เรียน	.....	.....	.....	.....	.....	

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ค

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนนลินสิทธิ์

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	97.1250	150.0609	.6533	.8967
A2	97.3500	150.1308	.6487	.8968
A3	97.2000	149.9077	.6117	.8971
A4	97.0250	149.6147	.6835	.8962
A5	97.1000	150.5538	.6324	.8971
A6	97.0250	150.6404	.5904	.8975
A7	97.3250	154.6865	.3630	.9012
A8	98.2000	158.7795	.0737	.9089
A9	97.5250	157.6404	.1692	.9049
A10	97.3750	145.6763	.7962	.8936
A11	97.3250	148.6865	.6656	.8961
A12	97.6000	149.3231	.3959	.9020
A13	97.5250	158.5635	.1261	.9056
A14	97.4500	151.1256	.5967	.8976
A15	97.8750	162.2660	-.0439	.9083
A16	97.5500	154.2026	.5361	.8991
A17	97.6500	154.1308	.4354	.9001
A18	97.7250	156.3071	.2876	.9023
A19	97.4750	152.6147	.5120	.8989
A20	97.5750	146.4045	.5498	.8979
A21	97.5750	151.5840	.4664	.8995
A22	98.2250	153.2558	.3224	.9026
A23	97.4750	148.6660	.6197	.8967
A24	97.3500	149.6179	.5879	.8974
A25	97.5500	147.1769	.6569	.8959
A26	97.4500	148.2538	.7688	.8949
A27	97.4500	144.9205	.7794	.8935
A28	97.7250	153.7942	.3406	.9019
A29	97.1500	155.8231	.2362	.9040
A30	97.7000	153.0359	.4023	.9006

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0

N of Items = 30

Alpha = .9026

Reliability

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
B1	72.4250	66.0455	.4624	.9278
B2	72.5250	64.5635	.5161	.9269
B3	72.7000	63.4974	.5279	.9269
B4	72.5500	64.8692	.4689	.9278
B5	72.5250	61.6917	.7310	.9227
B6	72.5500	61.9974	.7958	.9218
B7	72.4250	64.0968	.4998	.9273
B8	72.3500	64.7974	.5866	.9259
B9	72.6250	63.6250	.5329	.9267
B10	72.6750	61.6096	.5801	.9263
B11	72.4250	62.9686	.6659	.9242
B12	72.6000	59.9385	.7792	.9213
B13	72.3250	60.1224	.6926	.9235
B14	72.6000	61.4769	.5545	.9273
B15	72.4000	62.0923	.7306	.9228
B16	72.5250	62.2558	.7231	.9230
B17	72.3750	64.7532	.5062	.9271
B18	72.5750	63.1224	.6514	.9244
B19	72.5500	63.4333	.6304	.9249
B20	72.4500	63.2795	.5683	.9260

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0

N of Items = 20

Alpha = .9287

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ- สกุล

นายอนุรักษ์ น้อยเล็ก

ที่อยู่

บ้านพักเลขที่ 68/7 หมู่ 3 แขวงฉิมพลี เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170 โทรศัพท์ 0-2884-0367, 0-1916-4742

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2509 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปิยะวิทยา
- พ.ศ. 2513 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนวัดจำปา
- พ.ศ. 2516 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดนายโรง
- พ.ศ. 2519 สำเร็จการศึกษาระดับประโยควิชาชีพลปหัตถกรรม
โรงเรียนเพาะช่าง
- พ.ศ. 2522 สำเร็จการศึกษาระดับประโยควิชาชีพลปสูงหัตถกรรม
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (เพาะช่าง)
- พ.ศ. 2524 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต
เอกศิลปกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
(วิทยาเขตเพาะช่าง)
- พ.ศ. 2544 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2521 เริ่มรับราชการในตำแหน่งครู 1 โรงเรียนวัดบางปะกอก
เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2537 อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา
สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2544 ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ระดับ 7 โรงเรียนวัดอินทราวาส
สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ระดับ 7 โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน
สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร